

LA TRALLA

FA UN ANY

Fa un any que LA TRALLA sortí per primer cop a lluitar en la defensa dels nostres ideals enfront dels atacs injustificats dels que menen l'element obrer de Catalunya.

Un any fa que sense perdonar medis y ajudats dels bons companys que voluntaria y espontaniament han volgut compartir la nostra tasca, fem nacionalisme, que vol dir democràcia, llibertat y germanor. N'hem passades de totes y sempre n'hem eixit. Un dia nos las hem tingut de veure ab avençats de cartró de mala fé, l'altre ab equivocats, el de més enllà ab propis companys esgarriats, fins ab els tribunals de justícia...

Mes, portant com portem el convenciment arrelat al cor, y possehim com posehim el concepte just del deber, no hem sentit flaquejar may la ploma en nostra mà, y serenament hem prosseguit el nostre camí, dret a la finalitat que perseguim, que no es altra que la reivindicació dels drets del home fonamentada ab la de la nacionalitat.

En la vida d'un periódich un any no es pas gran cosa, però nosaltres podem dir ab orgull que si un any hem passat no ha transcorregut pas en vá per nosaltres. LA TRALLA ha conquerit voluntats desencaminadas y las ha ben dirigit; LA TRALLA no ha restat amagada en las horas de perill, y quan no desde sas columnas, desde la tribuna en el meeting ha demanat llyuya parlada, discussió pública pera que's fes la llum en els cervells enfosquits.

Avuy la redacció de LA TRALLA es formada en majoria per elements obrers, entre'ls que n'hi ha de tots pensars en materia religiosa y política. Fem practica de tolerancia y aixís podem predicarla; parlem als obrers y son obrers els qui'ls hi parlan, y aixís coneixem sas necessitats perque las vivim entre nosaltres.

Mil cops, redactors y colaboradores, hem afirmat la necessitat de donar instrucció al obrer com a medi de regeneració. A fi de donarli personalitat intelectual que'l lliurará de caure en enganys y idealismes perjudicials a la seva vida social. Y a la vegada que aixó hem predicat no hem pas esperat que fossin els altres els que iniciessin aquest moviment educatiu, y ab prou sacrifici hem constituit una Escola gratuïta catalana que porta'l nom de Mossen Cinto, en la qual s'hi dona instrucció franca tant al fill del pobre com al del rich pera establir la veritable igualtat.

Tot aixó hem fet en un any. Sia poch, sia molt, hem fet lo que hem pogut. Hem treballat ab totes nostras forsas y no n'estém penedits, perque n'hem vist els fruyts positius que acabém d'anomenar.

¿Com ho hem fet tot aixó? Treballant ab constancia y fé en l'ideal. Manifestantnos sempre franks y a la catalana, estimant molt a Catalunya y als catalans pera fer arplech d'amor que mantingués nostras forsas.

Peró per nosaltres tots sols no hauriam pas pogut tirarho avant si'ls nostres amichs de Catalunya no'ns hi haguessin ajudat ab forsa y bona voluntat.

Cada dia son més els que'ns ajudan, perque cada nou amich que fem se constituïeix en propagador entusiasta del nostre periódich y procura circularlo, introduhirlo en el taller, en el magatzém, en la fàbrica...

Cada dia son més, y a fé que no pecarém d'ingrats, perque a proporció dels medis que'ns facilitan podrém augmentar els elements de propaganda y creixerá LA TRALLA y creixerá la Escola.

El nostre nano

En Roca y Roca. — ¡Uy, uy! ¿Quánts anys vos té aquesta criatura?
— Avuy fa un any.
En Roca y Roca. — No més un any y ja mossega aixís.
— Oh! y déixal creixer!

Al complir l'any de la publicació de nostre periódich ja no'ns cal més sino donar la seguretat de que invariablement LA TRALLA seguirá son criteri inspirat en el programa del Nacionalisme catalá, y remerciar als nostres constants propagadors sa bona voluntat envers el nostre periódich.

GNOM

EL NOSTRE CAP D'ANY

Avuy celebra la festa la Redacció de LA TRALLA, avuy cumplirán ben justas cinquanta dugas setmanas, que correm per Catalunya defensant la seva causa, repartint pinyachs a dojo y bolets y pessigadas a la gent que comercia ab la bona fé de Casa, robant el pá y la camisa de la classe proletaria, aixó es una obra que porta

la merescuda alabansa, del poble que sent y pensa y estima de cor la patria, per aixó avuy toco a festa y he estrenat una corbata, y no fumo del veneno que dona l'Arrendataria, sino brevas Higgi crême d'aquellas que gasta en Maura. Jo durant l'any y demano, que'scusen l'ensabonada, he donat uns quants disgustos dels que fan tenir poagre; els he donat als que viuen de la política ab trampa, als republicans de pega

y als redemptors de camama. Y això, ab franquesa, ho deploro. per ella y per mi, caramba! Dels demés no'm preocupo ni escolto cap amenassa, perquè saben que jo gasto la justícia extra-ordinària, que's una mena de cosa per l'estil de las castanyas. El Maleta va jurarme patint un excés de rabia, que desitjava desferme las branillas del parayguas, que vé a ser com si diguessim els montants de l'espinada. En Junoy ens va prometre en un Cassino de Gracia, un parell de farts de pinyas qualsevol dia a la Rambla, y en Roca y Roca volia donarme una bofetada d'igual calibre qu'aquella que va rebre a La Vanguardia, y l'Ardid assegurava que volia envenenarme, y en Lerroux jo'l prometia que ab un estornut deixava, la fisonomia meva apropòsit pel drapayre, això per are señores no ha arribat a confirmarse, y avuy encare passejo els meus nou pamets d'alsada y tinch la mateixa ploma y la frisela molt llarga, per posar blava l'esquena de tots aquestos ganapias; es la tasca meritòria qu'ha fet y farà LA TRALLA, desemmascar, combatre la quadrilla perdularia de vividors y de pillos de lladregots y canalas, qu'escampan ilot y miseria per la terra catalana, y matan las energías, y sembran a cada banda el rencor y la discòrdia, y l'obcecació y la rabia, y voldrien acabarnos la frisela de LA TRALLA? no s'acabarà, respira l'ayre sanitos de patria, y l'aborriment y l'odi a l'asquerosa murralla, de redemptors y politichs de filiación presidaria. Es la feyna profitosa que Catalunya'ns demana, per això avuy satisfeta vesteix de festa LA TRALLA.

PEP DE LA TRALLA

Opinions importants respecte LA TRALLA

LA TRALLA ha fet y pot fer encara molt bé en profit de la causa de la llibertat de la nostra terra.

Cal per això que dongui constantment bons cops a tants ensopits y enlluernats com hi ha entre nosaltres. Els uns a fi de despertar, els altres pera que'ls hi caygui la vena que'ls hi tapa els ulls, tornant a la realitat, a la vida positiva dels fets, convencent-se de que lo mateix las reformas politichs que las socials sols poden realisar-se constituint avans que tot la nacionalitat catalana pera poguer després pactar ab las nacionalitats germanas de la antiga Iberia.

B. TONA XIBERTA

Als camps de LA TRALLA

Me pregunteu que me'n sembla del vostre periòdic, quin concepte n'hi format, quina opinió'n tinch? Héusela aquí:

Jo crech que la premsa catalanista ha de tirar a il·lustrar al poble, fentli capir, no ab afalachs, pero tampoch ab insults, l'importancia y significació del moviment nacionalista. Jo crech que'ls periòdichs catalans han d'atraure al element obrer, no demanantli serveys, ni vots, ni actes d'adulació de cap mena, sino donantli quelcom, donantli lo que més necessita: instrucció. Jo crech que'l nacionalisme no triomfarà fins que tots los estaments socials, degudament educats y instruhits, estiguin en situació de comprendre la Vritat y imposar lo seu regnat, que ho será també de la Justícia, mitjant l'exercici d'una voluntat ferma.

Y com que'l vostre setmanari es ben català, ben nacionalista; com que tendeix a la major cultura del obrer—qu'es, d'entre tots los elements socials, lo que més mancat ne está—fentli present a tothora los drets de la Patria Catalana y'ls debers de sos fills envers d'ella: per això jo veig ab simpatia las campanyas de LA TRALLA y son progressiu expandiment, que, al fi y al cap, demostra que va fructificant la bona lleure que heu sembrat. ¡Avant y que per molts anys!

S. GUBERN

Sr. Director de LA TRALLA.

He rebut sa carta. No tinch temps material pera dedicalshi, puig havent de sortir lo diumenge a viatge, tinch tants caps pera lligar que no m'entench de feyna.

Perdónim, donchs, per aquesta vegada. Un altre dia será...

Entre tant, cónstili a V. y a sos companys que veig ab molta simpatia sa tasca, y'ls hi desitjo molt d'acert y molta sort pera conquerir lo cor del nostre poble.

Es de V. sempre affm. amich y S. S.

MANEL FOLGUERA Y DURÁN

Dat el cas de que vivim en una societat esclava, ahont l'element dominador a sa gran estupidesa hi afegeix una gran dosis d'incultura y incapacitat de capir cap rahó, opino que LA TRALLA, periòdic fundat pera combatre aquell element devant del poble y que respon als seus propòsits, assolirà sa completa perfecció quan, deixant de banda la molta cultura de que s'acompanya, *apreti més*.

FREDERICH PUJOL Y VALLÉS

El poble de Catalunya, no cal negarho, es eminentment republicà. La injusticia del privilegi que altrás formas de Govern representan, la sent tan fortament, que li sembla que, qualsevol que ab ellas tranzigeixi, tranzigeix ab la injusticia. Per això la propaganda de periòdichs tan de casa y tan veritablement democràtics com ho es LA TRALLA, no sempre fa en el poble lo efecte que voldriem els que l'estimem de debó perquè es el nirvi de la terra, y devengadas no'n fa poch ni gens d'efecte, per la rahó senzilla de que aquells periòdichs ni vol llegirlos.

Es una opinió, que val poch perquè es meva, que'ls periòdichs nacionalistas han de fer al plegat la propaganda nacionalista y la propaganda republicana, si volen que las sevas campanyas donguin molts y bons fruyts pera la causa de Catalunya. Va be que qui sols sigui regionalista, digui que de la forma de Govern no cal parlarne, perquè es avuy monàrquic ab una Espanya ab monarquia, com seria demà republicà ab una Espanya ab república. Pero qui sigui nacionalista té de parlar altremet, si sab lo que significa en la nostra historia la extinció del Casal d'Urgell ab Jaume'l Desdixat.

MIQUEL LAPORTA

Als companys de LA TRALLA

Si, com jo crech, els periòdichs populars, ó sia els que tenen com a propòsit propagar entre las classes obreras y menesterosas ideals enlayrats, deuen esser redactats ab altesa de miras y ab un llenguatge vulgar, pero cult, vostre periòdic omplena sino totes, poch menys, las condicions exigibles.

Un any fa que esmerseu vostras foras en la propaganda popular del Ideal Nacionalista Català, y ensemps quelcom en pro de la autonomia individual y del enlayrament y benestar moral y material de las classes treballadoras y en aquest espay de temps se pot afirmar, sense por de caure en error, que salvo algunas, pocas, excepcions heu omplent vostre comés bastant be. Això vol dir que, a mida que aneu agafant practica en la tasca arribareu casi al máximum desitjat.

Per ma part dech dirvos que vos desitjo llarchs anys de vida a vosaltres y a vostre periòdic pera'l be de Catalunya y pels ideals que tots defensém.

Permeteu-me una observació que crech convenient, encara que tal volta innecessaria: en la propaganda d'idees, en las llytats periodísticas que devengadas ne surten, es altament contraproduhent l'atach personal en que s'hi barreji l'insult. Es condició humana que la víctima ó l'individu insultat sigui mirat per molta gent ab llástima y commiseració. Vos ho faig present, perquè en el calor de la llytta es molt fàcil que la ploma s'escapi. Son de molt millors resultats la ironia, el sarcasme y la broma que fan caure el ridícul sobre l'adversari, que no l'insult crudel y la amenassa.

Continueu defensant la Autonomia integral de nostra terra y la vera llibertat, y vos fareu acreedors al carinyo y simpatia de tots els bons catalans, com ja teniu els de v. a.

TTINITAT MONEGAL

Fer capir al nostre obrer els fonaments y la rahó d'esser del Nacionalisme Català sense afalagar sas passions, lloant al ensemps sas virtuts pera que las servi y posantli en evidensa sos vicis pera que'ls bandegi, es tasca social digna d'enaltiment y

mereixedora del adjutori de tots els que volém que Catalunya torni a esser senyora y majora de son payral.

JOSEPH M.ª ROCA

Barcelona 13 Octubre 1904.

Ab la naturalesa

Lo problema social no es pas una reivindicació del estament obrer; se refereix a tota la societat, perquè no es llògic suposar que un conjunt organísat defectuós pugui assolir la normalitat esmerantse en normalitzar tan sols una part dels elements que'l formen.

Mes la reorganísació de la societat no pot tampoch significar la imposició d'una igualtat absoluta, donchs que resultaria regressió, perquè la simplicitat orgànica es sols propia dels organismes elementals, dels que son comensament de la evolució de la vida.

Lo que s'hs de volguer pera'l perfeccionament social es progressiva diferenciación dels estaments, de lo que n'esdevé la veritable igualtat, que no es altra que'l lliure expandiment y bona qualitat de las funcions de las classes socials. Per això es que las doctrinas polítichs y socials fonamentadas en lo fet positiu de la diferenciación de la vida, que es a la naturalesa, han d'esser consideradas com las úniques que determinarán la vida nova de las societats; las lucubraciones abstractas sense altre procés de producció que l'esperit excitat d'homes moguts per las passions que esbategan per causa de las llytats socials, no poden produhir altre resultat que pèrtorbacions afavoridoras indirectament de la anormal organísació present de la societat.

Lo nacionalisme, doctrina política y social reformadora, no's circumscriu pas sols al fet polítich; suposa la aplicació de la llei natural de la diferenciación a la totalitat del organisme social, pera que aquest evolucioni ab completa normalitat.

La vida nova de las societats que tants esperits desitjan la determinará lo nacionalisme. A mida que la sociología se deslliuri de las passions y's concretí per lo método científich, lo nacionalisme será cada cop més la aspiració dels homes de bona voluntat, dels homes que enfront del be humà prencindeixen de l'egoisme utilitari.

Vetaquí la tasca que ha de seguir fent LA TRALLA: combatre las doctrinas polítichs y socials revellidas y passadas y propagar las novas, las progressivas, las fonamentadas ab las lleys de la naturalesa.

D. MARTÍ Y JULIA

MON GRA D'ARENA

Avuy que LA TRALLA solemnisa son primer aniversari, crech un deber que tots los que de lluny ó d'aprop contribuím a l'obra gandiosa que's realisa debém manifestar nostre amor vers ella, procurant posarla de relleu, esperantant deixondir a dormidas conciencias pel feixuch pés de l'inconciencia.

Potser may com ara que desitjo remarcar, y a fé que's pretensió la meva, l'obra de LA TRALLA, me veig tant plé d'entussiasme pera explanar las ideas que a mon cervell s'agombolan...

Realisa LA TRALLA obra ferma perquè es educativa, perquè a l'ensemps que vol reconquerir la llibertat que perdé Catalunya, vol sia la nació que, com avans, gosava de més llibertats; y com la llibertat ben completa, com LA TRALLA desitja y que ab realitat es la que s'avé a nostre instint de progrés y vida, sols pot conseguirse y mantenirse ab una generació ben perfecta, per això trevalla ab dalit, procurant fer homes conscients que aborreixin lo xorch y rutinari y aymin lo bell y progressiu.

LA TRALLA es lo bálsam que's derrama al cor de nostres cegos obrers, despertantlos hi els sentiments nobles de trevallar per ells, de rebutjar que polítichs endropits ens prometin la redempció quan ells son los primers en deshonrarlos, vivint a expensas de nosaltres y posant aixís de manifest als pobles més civilsats que som inconciants y per lo tant impotents pera aixecar la veu d'enderrocament dels falsos ídols, que son ells.

LA TRALLA, ben nacionalista, vol la germanat entre tots los catalans; vol que'n col·lectivitat trevallém pel bé individual.

LA TRALLA vol portar homes perfectes a la gran obra de la pau universal. Per això vol que'ls catalans, per obtenir son benestar, confinin sols ab sas foras que son moltes en un home perfeccionat.

No'ns entretinguém a analizar si la perfecció de l'home es obra de temps, que poch nos importa. Sols cal dir que aquesta perfecció es lo que deu esser pera traure'ls pobles de tot rutinisme y portarlos a la deguda marxa triomfal del progrés que s'imposa; y si no's comensa, mal podrá arribar a son felis terme.

LA TRALLA l'ha comensat?... Donchs, avant! Ajudém tots la seva tasca; cumplim las sanitosas doctrinas que'ns predica de trevallar per nosaltres. No n'hi ha pas prou de que si guém feligresos del Catalanisme, hem d'esser convensuts apóstols, predicantlo arreu, sia la que sia nostra posició.

Y no vull deixar de apuntar que LA TRALLA fundá l'escola gratuita "Mossen Cinto", y que la sosté, prova palpable de sa obra educativa.

Y prou, que ara m'en adono de que soch petit pera dir lo qu'es LA TRALLA.

ANTON VALLBONA

Tarragona.

LA TASCA DE "LA TRALLA"

Avuy fa un any que va sortir lo primer número de LA TRALLA.

¿Qué ha fet ab aquest, relativament curt, espay de temps el digne periòdic que acabo d'esmentar? Molt y molt bé per la causa del Nacionalisme català. Ha desvetllat a moltíssims bons obrers que, enganyats per las llampanas doctrinas de falsos redemptors, odiaven de tot cor al moviment catalanista, ensenyantels hi fentels hi veure la diferencia que hi había entre la nostra causa, veritablement gran, a n'els diferents partits polítichs espanyols, que, per grossos que sían, sempre resultan petits al posarlos enfront de nostre moviment.

Ha ensenyat als seus llegidors lo que eran el falsos redemptors que'ls explotaven, y això sempre ab noblesa, may amparantse ab acusacions infundadas, sempre disposats a probar devant del públich lo que escribian en las planas del periòdic. Ha acceptat controversia ab un anarquista pera demostrar que en el Catalanisme hi cap tothom: desde'ls anarquistas hasta els carlins, y accepta totes las que se li presentin, sempre disposada a lluytar per la vritat y pel bé de la causa catalana.

Y, finalment, ha fet un'altra obra hermosa, gran: la d'establir una escola gratuita catalana que, ab el nom del nostre immortal poeta nacional, ha d'ensenyar als petits a pujar instruhits, perquè aixís y sempre educats a la catalana, quan serán homes pensarán que sa patria un jorn fou lliure y que desde fa temps viu esclava, pensarán que's precis que's redimeixi, y allavors será quan exigirán l'Autonomia que ha de fer rica y plena y nostra Catalunya.

¿Quina diferencia que hi ha entre LA TRALLA y demés catalanistas ab els monàrquichs y republicans qu'avuy corren! Els primers ensenyan al poble instruhint als fills dels obrers, y'ls altres s'entretenen en fer arribadas monstruosas. Nosaltres fem patria; ells també hi procuran, pero es per la particular, per la de la seva ermilla!

¡Companys de LA TRALLA, visqueu molts anys pel bé de Catalunya y de nostra justa causa!

S. DE P.

Octubre 1904.

AVANT Y CORATJE

Ab motiu de cumplir l'aniversari de la publicació de LA TRALLA moch la ploma per cridar a tots els ayments de nostra patria, com també a n'aquells que la miran ab indiferencia, a que colaboren y protegeixen aquestas obras, que son las que fan fermas las conviccions y allunyan de nosaltres ideals de fora qu'ens portan p'els precipicis, las que disfredadas ab careta de democráticas, ens alaban é imponen absurdos tan despotas com el servey obligatori y d'altres que podria citar y son per l'estil, qu'a n'els ayments de las llibertats ens fan fàstich y'ns sembla mentida que gosin publicarho.

Ab això, prenem model, obrers y amos, rics y pobres, de las ideas d'aquest diari que molts no fan cas, y'ns ensenya cosas qu'en lloch de perdrens, ens alentan y'ns instrueixen, sostenint escolas com la de "Mossen Cinto" y'ns fortaleixen ab afalachs com ningú que no sigui de casa'ns fa.

Aquí, no's ven mercantilisme, se ven sols un anhel gran p'el be de tots, un amor a nostra Catalunya, com n'han dat mostra y una voluntat y estimació que may els hi aghahirém prou.

Ab això, companys obrers, penseu be tot això; el que vos ho diu es un treballador que pateix com vosaltres mateixos; estimeu a vostra patria, aixequen y fomenten tot lo que d'ella vinga, ajudem tots a n'aquestas institucions nostras, qu'ens ensenyan lo nostre y'ns fan sentir l'amor de que os parlava, que no més volen y treballan pera'l be de tots els fills d'aquest terrer sagrat; aquí, no s'hi veuen individualismes, qu'es lo més bonich, tot respira germanor, que voléu res més bonich? y com a fruit d'això, veurém nàixer arreu fonts tant bonas com la Escola de "Mossen Cinto" y d'altres que tant

bons resultats ne trovarém, moralisants bras regeneradoras y positivas baix el punt de vista filantròpich.

Y ara, digameu: no val més això tant hermós que respira aquesta flaire, que no pas cent discursos enteros y pronunciados per... qualsevolga? em sembla que la rahó no falla de cap manera.

Companys, avant y sempre avant.

JOAN JUMANDREU.

La obra del periodisme català

Després d'un any de lluita nos aturém per un moment en lo camí de la nostra campanya, y representem alé per la successiva, fa goig girar la vista enrera y contemplar lo camí que ja tenim conseguit.

Quin goig per nosaltres al veure que los esforços de la lluita han sigut dignement coronats per l'exit mes falaguer! quina satisfacció mes fonda sentim al contemplar com havém lograt ja en gran part, l'objecte que en la vida

social y nacionalista de Catalunya nos proposarem! Y sentim ab tant entusiasme aqueixa satisfacció, perque creyém que la misió educativa y nacionalista á que estém obligats á executar tots els catalans que aymen á nostra Patria, l'havem sapigut exercir ab l'unic auxilli de la ploma y del periódich.

Las nostrascampanyas sense haver fet manifestacions tumultuosas per carrers y plassas, sense haver fet esclatar entusiasmes d'impresió, han fet molt, molt mes profit á la causa catalana que totas aquestas.

Ves si'n té donchs de forsa la campanya periódichica! no, nosaltres no'n havém volgut esser may de parodiadors de las campanyas de la edat mitjana, no havém sigut may els tumultuosos, els que creuen que las doctrinas han de imposarse per la forsa de la revolta.

Aquells temps ja han passat; avuy la humanitat no ha de lluitar ab la espasa, per ferho té la ploma. L'ambient de la edat mitjana podia estar apropiat per aquella classe de lluytas y dintre de aquell temperament son admirables las campanyas que portaren á terme, pero avuy los temperaments han canbiat, á la lluita de la forsa del ferro y del foc, s'hi ha anteposat la lluita de la forsa de la ploma y la paraula.

Per aixó es que en nostres días l'obra del periodisme en la defensa de las llibertats catalanas, es una obra d'una forsa extraordinaria, es una forsa mes gran encare que la de aquells exercits que per la Patria donavan la vida. Y ho es, no tant sols perque avuy lo periódich representa lo mateix valor de aquells lluytadors, sino perque ademés te la ventatja de lluitar sense fer mortaldat en la humanitat, de lluitar per la rahó de las ideas, de progressar continuament en lo desenrotlló del intelectualisme humà, y en resúm de lluitar no ab la irracional arma de la forsa si no ab la de la persuació.

Totas aqueixas condicions donan á la obra del periodisme, la especialitat estimable de introduir en las filas dels enemichs, ensenyarlos la rahó, y conseguir allavors que'ls únichs contraris de la justicia y la veritat ho siguin sols els que si ab nosaltres volguessin venir, no els voldríam, perque la forta de la seva ànima corrompuda ens faria fástich.

La obra del periodisme catala, es donchs una obra importantissima y la principal pera la consecució del nostres ideals. Lo periodisme fou el que traduhí en acció política lo renaixement literari català de mitjos del passat segle, lo periodisme el que ha esparjit per la massa popular l'exercici del llegir en català, y lo periodisme es aquella ma benefactora que introduheix al estudiós y al voluntari á las esferas de sas expansions aixís literarias com polítiques. Quant escassas sérían las celebritats intelectuales de Catalunya si no hagués existit la brillant ocasió de la colaboració expontánia en lo periódich!

La mes gran part de la propaganda nacionalista s'ha efectuat per la premsa; ella ha tirat en cara y á la llum pública las conxorxas y las deshonras dels nostres enemichs, ella ha fuetejat sense compassió á l'altre premsa, á la de allende y á n'aquella que propaga la demoralisació mal que siga d'aquí mateix, y ella s'ha mantingut ferma y decidida en totas campanyas mal que'l final s'hagi molestat en acariciarla de tant en tant.

Avuy tenim per los pobles y vilas de Catalunya una nombrosa serie de periódichs catalans que ab plausible entusiasme treballan per arrencar l'ensopiment de la gent catalana de fora, allunyada per obra dels polítichs, de las evolucions y dels avensos humans, essent deplorable que aquesta digníssima campanya de la premsa rural no vegi coronats sos esforços per los recursos dels de ciutat fent que per aquí s'expendeixin sos exemplars.

Evidentment donchs, podém assegurar que lo periodisme en la vida social y propagadora del nacionalisme exerceix una influencia poderosa. Y per aixó nosaltres també treballém pel be de Catalunya per medi del periódich; sols que á nosaltres ens cap la satisfacció de manifestar que en la propaganda del Catalanisme hi varem venir pera fer despertar al obrer del somni á qu'el tenfan sotmés sos hipócritas explotadors, varem venir per fer cultura no tant sols en las columnas del periódich si no en la vida práctica, y varem venir pera colaborar á obrir á las portas de la lluita als soldats que s'hi allistessin de bona voluntat.

Que havem conseguit tot aixó, ho demostran lo gran nombre d'obrers que tenim ja al nostre costat, el haver pogut veure com junt ab nosaltres viu una escola gratuita, y lo gran nombre de colaboradors espontanis ab que tenim l'honor de contar.

Y veus aquí perque al celebrar LA TRALLA son primer aniversari se sent joyosa de la tasca que porta feta.

Acabém de passar lo primer any de la nostra vida y no dubtém de que festas com aques-

La casa de "La Tralla"

LA REDACCIÓ

tas tindréu ocasió de celebrarne moltes, perque LA TRALLA per mes anys que posi no minvará sa fermesa de caràcter ni may se cansará de xurriacar als que se'n fassin mereixedors.

May LA TRALLA deixarà de passar ruente per la cara dels enemichs de Catalunya, com may tindrà tancats los brassos pera donar una forta abraçada de germanor als obrers catalans, ni negará l'espai d'aquestas columnas als bons propagadors de nostras doctrinas, ni deixarà de tenir oberta pels fills dels proletaris la escola gratuita catalana "Mossen Cinto".

Y aixís ho farém perque aixís creyém executar la verdadera obra del periodisme català.

PERE B. TARRAGÓ

A «LA TRALLA»

Comptas ja ab un any de vida;

ja pots despatxar la dida

puig ja sabs anar pel món;

y quan de llarch te vesteixes

á tos amichs be coneixes

y els contraris sabs qui són.

Encar qu'ab curta existencia

has pogut ab evidencia

demostrar al que't llegeix

que no sents odi ni envejas,

que tot lo que fuetejas

es sols perque s'ho mereix.

Ab ta política sana

á la causa catalana

has prestat serveys molt grans,

y al ensemps qu'el mal criticas

ab gran constancia predicas

l'unió dels catalans.

Publicant sas malifetas

has arrencat las caretas

dels polítichs vivedors

qu'ab son procedir innoble

van xuelant de nostre poble

son benestà y sas suhors.

El Gnom ab sa Xerrameca

l'esperit del poble aixeca

qu'estaba ensopit del tot

y son molt ben celebradas

las concisas y encertadas

Polémicas d'en Delclot,

L'aixerit Pep de la Tralla

ab los seus versos retalla

als redemptors de cartró,

y seguint d'igual manera

no's queda gens endarrera

ab sos escrits en Bibló.

En Tarragó, el Breviari,

en Pedret, Un Proletari,

en Falç, Eme, Floras, Riu,

Barceló; Nyapus, Batista,

Menelich, Catalanista,

Oliva, Frit y Argent-Viu.

En Solfa, en Pensil, en Guifre,

Meno, Villys, Pau y Xifra

ab sos escrits y ninots

lo seu talent te prodigan

y fan que tas planas sigan

llegidas ab gust per tots.

Tas Cartas de fora pegan

als cacichs que no's doblegan

á obrar sempre segons lley,

y á son pas posas obstacles,

si no qu'ho digan Navarles,

Valls, Sallent, Molins de Rey,

Olot, Vich, Rubi, Figueras,

Vilassar, Cambrils, Vidreras,

Hostalrich y Martorell

Premià, Canet, Badalona,

Mataró, Arenys, Tarragona

Sans, Tarrassa y Sabadell.

Han lograt sols ab t'ajuda

de molta gent corrompuda

traure los drapets al sol

sens perdonals cap defecte

y fe'ls segui'l camí recte;

lo camí que'l poble vol.

Perxó molts qu'ans te miravan

ab rezel y que dubtavan

de tas bonas intencions,

et demostran simpatia

y va creixent cada dia

ta fama per tots cantons.

Si eixa tasca jamay deixas;

si per'quet camí segueixas,

formarán al teu costat

ajudant ta noble empresa

els aymants de l'honradesa

de la Patria y la vritat.

No planyis als embustersos,

farsants y patriotasos

que se't posin al devant;

mentres fassin pasteradas

tu reparteix Fuetadas

¡Cop de Tralla! y ¡Sempre avant!

OR-FALS

La Escola Catalana gratuita

"MOSEN CINTO"

Li portém gran afecció; la de la mare á son fill primogénit, la del lluytador á l'arma que li fa guanyar el combat. Y es que LA TRALLA no'n té prou d'haverne fundat una d'Escola; creu que n'ha de implantar d'altras ahont s'ensenyi á la maynada els debers dels homes envers els homes germans seus de Patria, envers aqueixa qu'es la Nació, envers la familia... Y'ls petits qu'aixó aprenguin compendrán que ni ha tingut d'esser gran l'esforç del mestre pera férlos capir, ni ha hagut d'esser extraordinari llur mateix esforç pera capirho.

El noy que'n el comensament de la seva vida sols sent parlar un llenguatge á casa, no'n comprén cap d'altre. ¿Perque, donchs, hi ha imbécils que creuen que poden conreuarse inteligencias valentse d'un llenguatge que no es l' que senten per tot arreu?

No preteném que's deixi de sapiguer el castellá; ans al contrari: desitjem que'ls alumnes de nostra volguda Escola l' sapigan, si es possible ab perfecció, com voldríam que sapiguessin el francès, l'inglés... fins el japonés. Pero estém convensuts de que aixó sols podrà lograse fentloshi aprendre ab el seu propi, ab el que's parla á casa seva, en lo seu poble, en la comarca y en la Nació, qu'es llur mare natural.

La casa de "La Tralla"

LA HORA DEL CORREU

Fundemne d'Escolas Catalanas; y sobre-tot, que sigan gratuítas, que aixís els noys no's preocuparán gens ni mica de la posició social y s'estimarán tots com á germans de Patria.

Lo Catalanisme vol (y l'assolirá) la implantació del servey militar voluntari; donchs, quan sigui un fet, no ho dubtém, dels actuals alumnes de la Escola Catalana gratuita "Mossen Cinto", podrán havernhi que sigan aficionats á las armas, y alashoras potser será sargento l' pobre y soldat ras l' rich y, malgrat aixó, abdós se tractarán solzament com á antichs condeixebles que s'han educat y instruit pera esser bons soldats defensors de la seva Patria y junts entonarán l'himne patrióich escolar qu'entonaren.

De nostra Catalunya l' bell pervindre som

mentres sigan en temps de pau; y entonarán junts l'altre himne quan sia precis.

K. TA. LA.

ÁNIMA

Als noyetes de l'escola «Mossén Cinto»

En totas las festas ahont hi brolla un esperit genuinament català, en el fons de l'ànima dels que hi assistim. Sentim bategarhi quelcóm gran, quelcóm que'ns fa obrir serenament els ulls, enlayrantlos envers l'idealitat de las nostras esperansas somniadas.

En mitj del ambient que s'hi respira en totas ellas, sentim un gran enardiment, un goig íntim y encara que á voltas els sanglots de la nostra ànima emocionada y corpresa, nihi sols en lo cor tot l'entusiasme que voldríam llensar lliurement al espay, pera encomenarhi llurs vibracions, la nostra esguardada bé prou que'ls exteriorisa els batechs patris que del fons de nosaltres s'hi aixecan magestuosos; y tots els que en aquells moments flayrém l'aroma embaumadora de la terra, foném tots els esperits en una sola essencia, que s'enlayra amunt, ben amunt, com holocauste que oferim á nostra mare Catalunya.

Y de las festas aquestas plenas d'ànima, rublertas de sentiment patri, son las que ha celebrat l'escola "Mossén Cinto", are en las "Arts", cantant un ramellet de cançons de la terra, are en son hostatje celebrant lo repartiment dels premis als més actius, als que tenen afany de viure vida catalana.

Potser á primera ullada no ho semblan de grans aquestas festas: mes profundisém la mirada ben bé al fons de las mateixas, escoltém un per un els seus esclats, definim la tendresa de llurs psalmodias y veurém resurgir una gran obra, una obra altamente nacionalisadora, una obra que invisiblement s'arrapa ferma á la nissaga que creix y que esdevindrà forta envollcada ab els perfums d'un ambient sà y ab una germanor ben bé de casa.

Sempre que he vist un aplech d'infants com els de l'escola de "Mossén Cinto", aco-plats germanivolament, aixoplugantse sota la senyera del art, d'un art verge, d'un art ignoscent y pur com l'encis de las violas boscanas que timidament esbandejan llur flayror per arreu, m'ha semblat que tots els que ho escoltavam sentíam que la nostra ànima s'hi deleitava hermosament al sentir las sevas cançons y corrandas, y no es pas perque aquellas cançons y aquellas veus

fossin més ben armonisadas que las que fruhim en las nostras festas artísticas... Sino... com vos ho diré; en boca d'ells ¿sabeu? de aquells infants, neixen ingenuament, florejan espontánias y es verament joyós veure l'esclat de la ignoscencia com se esbadella á un cant ideal, tot amor, tot suavitat, respirant al seu torn la magnificencia d'una Poesia immaculada.

Y al sentirlos ho escoltém embadalits; els pares, germans, amichs... tots, tots frisém y vivim en aquell moment dintre una vida nova, lluny de las infeconditats, lluny de la prosa, sense recordarnos de las mise-

rials del mon, fets els ulls de l'ànima en els ideals que illuminen nostres pensaments ab resplandors de Patria y sentimentalisme... Y els ulls s'humitejan, aquelles notes tendres, llescades per aquelles ànimes verges de aquells petits infants, al ensemple que amorosejan nostre sentiment, fan vibrar ab intensitat ferma las nostras ansias de llibertat y redempció.

Els que l'estimem a la nostra terra, els que vivim per ella se'ns hi va el cor en aquestes festes, puig veyem aletejar de cor a cor y de pensa a pensa tota la naixent vigoroïtat de l'ànima catalana.

Quina obra més gran es la que fa l'escola "Mossén Cinto" y totas las que son com ella! Quina esperansa més falaguera hi veuen els de testa blanca en aquets petits caparrons de la maynada que puja!

Ella educada de casa, crescuda a la catalana, esdevindrà forta, de soca y arrel catalana, despulguits de "pugó" forastera perquè no embruteixin la seva vida, y ells seguirán ab més rectitut el camí fresat pels nostres pares, arribant al cim del romiatge llibertador y a l'ombra benhaurada del arbram de Catalunya, com els aucells entonaran un himne gran, potent, que rebruyint per valls y montanyas reviscolará la nostra completa personalitat.

LLUIS MANAU Y AVELLANET

29 Octubre 1904.

MÉTODE D'ENSENYANSA

La ensenyansa que's dona en la Escola Catalana «Mossén Cinto» es nacionalista, y prenent per guio lo métode cíclic, adoptant escullits llibres de text, y procurant al ensemple que sia racional per excelencia fugint del rutinisme dels centres d'ensenyansa del Estat. Creyem que's resultats en nostres alumnes resultan profitosos y positius, importancia més capdal encara te, la educació esmerada que ab totas nostras foras procurém donar als nostres deixebles pera que siguin bons ciutadans, honrats treballadors, etc., en una paraula posant tot lo nostre cuydado pera que's homes de demà (esdevinir) siguin bons catalans y qu'aymin de tot cor a la seva terra nadiua.

MÚSICA

Lo caràcter de l'ensenyansa musical en las escuelas primarias deu esser eminentment educatiu y moralisador: no's tracta de formar musichs ni molt menys, sinó unicament despertá l'esprít a la vida del sentiment y en aqueix sentit se pot afirmar que la música es un principi fecond de desenrotlló moral.

Tenint en consideració la esmentada vritat en la Escola «Mossén Cinto» se conreua la música a la manera escolar y al ensemple se fan asaborir als noys las cansos catalanas, antigas y modernas, tressor de bellessas y sentiment, despertant-lo hi l'amor a la patria, etc., etc.

Repertori de cants escolars y cansons catalanas

CANTS ESCOLARS

Las comarcas de Catalunya.—Las montanyas de Catalunya.

CANSONS POPULARS CATALANAS

Lo desembre congelat.—Lo Pardal.—Lo bon cassador.—La filla del marxant.—L'arbre sagrat.

CANSONS CATALANAS MODERNAS

La Falsa nineta; (Narcisa Freixas).—La mort del

La casa de "La Tralla"

SALÓ DE LA XERRAMECA

rossinyol; (Carme Kar).—Cansó d'Abril; (Carme Kar).—La Nadala; (Carme Kar).—Himne a Catalunya; (Crusells).

LOS SEGADORS.

Combinadas las horas d'estudi ab las de recreació y música, trobém un satisfactori resultat en els avensos de la maynada. Tots els noys venen a la Escola ab desitj, no per forsa; y aixó ens demostra qu'en la Escola s'hi troban ab goig, que es lo que, avans que tot desitja

Lo Director de la Escola,

FRANCISCO CRUSSELLS Y CASTANYÀ

Octubre, 1904.

Consequèncias... y altres excessos

Estém en ple descans dominical; y la lley d'en Sanchez Guerra se compleix ab tots los seus punts y comas, ab tota sa gravetat y tal com va somniarla'l celebrírrim ministre de la... Tixereta.

Dias feya qu'en confusa munió es revolcaven pel cervell del ministre, las diferentas y descabelladas ideas del descans... si's plau per forsa; y a la fi nos l'ha enjagat y aquí el tenen. Si sale con barba, San Anton, y si sale sin... també San Anton.

Es veu qu'el Sr. Sanchez te gran empenyo en fer descansar als uns sense playners del treball dels altres. Es lo que diu el porter de casa:

—Y be, que n'hem tret nosaltres del descans si al fin y al cabo els de nostre respectable classe lluny de descansar tenim molta mes feyna qu'els dias laborables. Es que ni'n resa la lley de nosaltres y desde las sis del matí a las deu del vespre no podem mourens peu ni cama de la porteria.

—No compreneu—jo li replico—que es impossible'l descans per vosaltres?

—¡Com s'enten impossible!

—Els senyors be tenen de pujar y baixar... y las minyonas, etc., etc.

No'm vingui ab etzetras. Per anar de nits no'm necessitan pas. Donchs que s'emportin la clau... y llestos. Igual qu'els cafeters y els cómichs; no son homes com tots els demés? Donchs que descansin.

—Y be qu'en treuriau vos també de fer festa el diumenge?

—¿Qu'en treuria? Si home si, y molt.

—Be que?

—Descansar tot un dia a la setmana pera poguer anar a la montanya, al teatro, café ó allá ahont un mes li convinga. ¡A lo menos ens deixessin tenir las tardes dels diumenges lliures!

Ja m'hi vaig fixar que aquí havia caigut en una contradicció el porter, pero tampoch vaig deixar de comprendre en part, la seva rahó. Pro en fi, surto de casa (era'l diumenge passat) y encare no acabo de dar dos passas veig un grupo de gent badant. Jo que m'hi acostó, y era el municipal de punt ab el rellotje a una ma y el sabre a l'altre volguent fer tancar las portas de cal flequer.

—Pero hombra—li deya aquet—no ve ustet... abajo!

—Nada, nada, son las once y... ¡puertas abajo!

—No ve que su reloj li va medio minut adelantat.

—Si ya hace un cuart que discutimos.

—Haber, calle, venderé un part de llonguets y cierrro enseguida.

—¡Ditxós descanso! Yo si que puedo decir qu'ab esta ley tengo más trabajo que de costúm.

Veusaquí una altra víctima del descans! Pero lo mes curios del cas es que tinch un amich, característich per l'os qu'el domina, y de des que de Madrid van etzivarnos entre cap y collaqueixa lley, lo susdit amich descansava ¡tota la setmana y al arriyar al diumenge no es dona punt de repós cercant els que no tancan els que no tancan pera denunciarnos y cobrar el tant per cent de lo qu'aquelles paguin de multa.

Qu'els en sembla donchs de la descomunal idea de nostre celebrírrim ministre? Mentre uns s'exclaman de que no essent articles de primera necessitat, no poden descansar, y d'altres que sentne no'ls deixan treballar, n'hi han que descansan tota la setmana a espatllas de la LLEY...

¡Del descans ¿he? ¡No del embut!

V. CALDÉS A.

Al Sr. Sánchez Guerra

La Qüestió Pickman-Paredes

Ab motiu de la trágica mort del Marqués de Pickman lo Ministre de la Governació, que tenim la desgracia de patir a Espanya, ha tractat en una conferencia celebrada ab los periodistas madrilenys, de disculpar dit delictes pel *espíritu de cuerpo* de la Guardia civil, ja que lo capitá Paredes havia sigut bofetejat per dit Marqués en un teatro públich; ¡peró es que'l Sr. Sánchez Guerra

creu que dit *espíritu de cuerpo* val més que la vida d'un home? ¿es que'l prestigi d'un cos militar necessita nodrirse ab sanch humana com lo Júpiter y demés deus del antich paganisme? Ademés, fora curios saber si també sosté lo criteri recíproch; es dir, que si fos un militar qui atropellés a un individuo d'un cos civil de qui hagués rebut graves ofensas, disculparia un'altra salvatjada inversa de la comesa are a Sevilla; y que no'ns digui que'l desafío es un acte legalisat per la costum; puig sempre es un homicidi, y moltas vegadas, segons las condiciones en que s'efectua y la forsa y destresa dels contendents, un verdader assassinat que las lleys castigan; y als ministres que tanta afició demostran pera fer cumplir tantas lleys dolentas com sofrim en aquesta Espanya, lo menys que se'ls pot exigir es que fassin cumplir també las lleys bonas.

Peró es que aixó que s'ha volgut anomenar *espíritu de cuerpo* no tantsols es aplicable al present cas, ja que'l greu incident que va ocasionar lo desafío no va tenir lloch durant cap acte ni en cap local oficial, sino en un teatro públich, y, per lo tant, lo bofetejat no va ser lo capitá Paredes sino lo senyor Paredes. Tota la premsa está unánim en afirmar que'l Marqués de Pickman havia rebut grans ofensas de dit capitá, y cap cos, ni militar ni civil, pot ferse solidari dels agravis inferits a un particular per un de sos individus, y molt menys del fet de matar a un home, qui perteneix a una institució creada pera fer respectar las lleys y las vidas dels ciutadans.

Un'altra atrocitat ministerial constitueix la afirmació del mateix Sánchez Guerra, de que aquets delictes no poden ser castigats perquè'ls desafiat acostuman escriure una carta declarant que's suicidan, y'ls jutges tenen d'atendres a aquesta declaració.

Encara que aquesta carta existís, que no está probat; encara que's tractés d'un fet misteriós, del que la justicia no'n tingues cap antecedent, cualevol jutge d'instrucció al trobarse ab lo cadávre d'un home mort violentment, lo primer que fa es avisar als metges perquè dictaminin si la situació y direcció de la ferida poden fer sospitar en un homicidi, y un cop conseguida la identificació de la víctima pendre declaració a todas las personas que poden donar alguna llum pera la aclaració del fet y descobriment del matador, y un cop descobert aquest, ferli comprobar l'empleu del temps durant l'hora y'l dia en que va ser comés el delictes. Però en el present cas todas aquestas diligencias venen facilitadas per la publicitat que s'ha donat a n'aquest fet, del que pot ser cridat com a testimoni fins lo mateix ministre senyor Sánchez Guerra, ja que ha demostrat en la conferencia citada estar perfectament enterat del fet.

Si en contes de tractarse d'un capitá hagués sigut lo matador un desheretat de la fortuna, ben segur que a horas d'ara ja estaria tancat ab pany y clau; no donantse'l vergonyós espectacle de passejarse per mitja Espanya a las barbas de la autoritat que no'l sab trobar, a pesar de ser molt conegut, de tractarse d'un militar que'ls seus superiors gerárquichs tenen de saber ahont es, y que no deu pendre moltas precaucions per amagar-se quan los diaris han publicat los números del cotxe que va pendre a la estació al retornar a Madrid; y'ls quefes que l'han acompanyat y amparat y'ls oficials que, segons diuen los diaris, han deixat tarjeta a casa seva no sabem si pera felicitarlo, ó per solidaritat, ó pera fer presió en favor del matador, ó per lo que sigui, de segur que a aquestas horas s'hagueran guanyat algun disgust, que per molt menos lo Govern sab pendre midas dictatorials contra las societats obreras.

M. RIU

EN ROCA Y ROCA

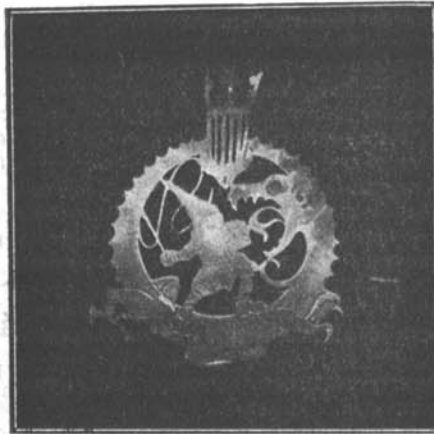
II

ALS OBRERS DE TARRASSA:

Com que la norma de nostre periódich es la de no acusar jamay a ningú sens poguer-ho demostrar ab provas, com ho fan els nostres enemichs, aném avuy a posarvos de manifest las rahons que tenim pera poguer dir ben alt qu'en Roca y Roca es lo propotipo de la hipocresia, el deu de la barra y la imatge viventa dels que han prés al poble per rifarsel y viure ab l'esquena drete.

Ab aquest home no hi aneu a buscar ideas ni conviccions: es dels que's venen las conviccions, las ideas, la ploma y la inteligencia de la mateixa manera que's ven un objecte en pública subasta; aixó es: al qui'n dona més.

Fins estich segur que si arrastrantse a

REMATO DE LA BANDERA DE "LA TRALLA"
(Baix projecte de Canevas)

llepolejar los peus d'en Maura, ó declarant-se carlí, ó integrista, pogués obtindre l'acta de diputat per la que tant trevall, ho faria ab la mateixa sans façons ab que anys enrera dirigia'l periódich místich *El Eco de las Almas del Purgatorio* ensemple que dirigia *La Campana* y *La Esquella*, ahont desfeya ab la mateixa ploma lo que escribia en lo primer de dits periódichs.

Aixó solsament ja'l retrata de cos enter. Mes aixó no es res; aneu llegint.

En Roca y Roca, *En Pep de l'oli*, es el mateix que després d'haverse burlat en *La Campana* setmanas y més setmanas dels sentiments relligiosos, respectables com tots els sentiments interns de la conciencia, siguin quins siguin ab tal s'observin ab honradesa, obtingué un premi en un certamen de Reus ab una poesia plena de sabor místich titulada: *A la Mare de Deu de la Misericordia*, poesia que portava per lema *Miserere mea*.

¿Voleu res més clerical? ¿Voleu més cinisme?

Es el mateix que, com haureu pogut observar mil vegadas, ha insultat grollament als que, en perfecte us de la seva voluntat y del seu lliure pensar, s'han casat catòlicament, defensant al mateix temps desde'l periódich el matrimoni civil, calificant de llanuts y estúpits als que aixís no no ho fan. Donchs bé: ell, en Roca y Roca s'ha casat dugas vegadas y totas dugas vegadas per l'Iglesia catòlica. Per cert que l'última vegada, y d'aixó fa poch anys, al esser a la Rectoria, l'rector, que'l coneixia a fons, li digué: *Home, Pep, jo no comprench per qué no deixas aquesta vida que portas*, y allavors lo nostre home li contestà textualment: *Miri, quan sápigas algun diari catòlich que'm donguin més de lo que guanyo ara, avisim*, y ell s'atacà de riure, y's casà com un llanut, y allí l'hauríau vist ohint missa ab un posat tan místich com una rata de sagristia.

Vaja, vos aneu convencent, obrers tarrasenchs, qu'un tipo aixís, que predica conciencia y ven vinagre no es digne ni ara ni may d'obtindre la vostra honrada representació?

¿No vos fa vergonya que fins se diga fill de Tarrassa l'home que un dia fa de catalanista y escriu versos y poesias que si avuy se publicuessin serian una patent per anar a presiri el qui'ls firmés; que més endavant se fa republicà... d'en Planas y Casals; que te prou pit per dirigir a la vegada un periódich catòlich, un de revolucionari, un altre de pornogràfic, esmersant las horas que li restan d'aquesta feyna en escriure articles per un diari monárquich curullats de alabansas a la nostra burguesia, fer versos a la Verge, odas separatistas, crónicas brutas y articles menja-capellans? Creyeu que aquest home desprecia aquí Barcelona per todas las personas sensatas y conseqüents en una idea, el mou el més petit desitj de millorament per Tarrassa, ni per vosaltres, companys de treball?

Si aixís ho creguessiu, vos equivocariu; a n'aquest home no'l mou, no, un sentiment enlayrat ni una idea noble y altruista: per ell la República es una tapadora; a n'ell no'l mou res més que l'ambició, la rabia, al veure que, per exemple, al Ateneo Barcelonés que ja ningú'l vol y ha de fer la pena ab quatre tahuls y bonas pessas com l'Adolf Marsillach, la rabia al veure que todas las personas que's distingeixen dintre las arts, las ciencias, el treball ó la política li fan el buyt; per aixó es que aburrit dels d'aquí, ve a vosaltres predicantvos lo que no sent, per veure si pot pescar la ditxosa acta, que tal vegada li serviria de patent de corso per las sevas miserias. De republicans catalans demócratas, conseqüents y honrats n'hi han molts, obrers tarrasenchs; en bona hora que n'legiu un d'aquestos que siga ferma garantia per defensar vostras ideas y vostres interessos, pero no vos fieu d'en Pep de l'Oli.

El que es capàs de trahir la seva terra, seria capàs de trahirvos a vosaltres mateixos.

Y per avuy prou, en un altre número serém més extensos; sols me resta dirvos que per sobre de tot, per dignitat, per vergonya, no podeu protegir a n'en Roca y Roca. Penseu solsament qu'es el mateix qu'en-salsá a n'en Portas publicant lo seu retrato, elogiant als demés *heroes* d'aquells sagnants successos de Monjuich; es el mateix que dirigí insults a las víctimas y alabansas als butxins.

PELEGRÍ LLANGORT.

(Seguirá.)

Els Nacionalistas y la guerra rus-japonesa

Lo Nacionalisme té com a base la llibertat dels pobles y tendeix a la emancipació de la nacionalitat que un día fóren àrbitres de sí mateixos.

Donchs bé, la tasca dels nacionalistas es procurar reivindicar la llibertat d'aquestes nacions, trayentlas del jou despòtich pera gosar la més completa autonomia. Enemichs, donchs, de tota tirania y aymants fervents de la llibertat de tota colectivitat, hem de condemnar aquesta lluyta fratricida y antihumana que té lloch allà, al Extrém Orient, encar qu'un dels combatents sigui un Estat asiàtic que sembla vullguir traure a Rússia de son terror perque l'Assia sigui pels asiàtics.

Si verdaderament lo Japó volgués l'Assia pels asiàtics, en bon hora que's tregués a tot intrús que anés allà en só de conquesta, a tot Estat que hi anés a explotarlos y a tiranisarlos; mes no, no es aixó lo que ha mogut al Japó a fer aquesta guerra.

El Japó, poble orgullós, progressiu y estudios; poble plé de vida y rich, ha demostrat a la vella Europa, a l'Europa dels grans exércits que no es ella sola al mon que'n sap formar y anar per tot a imposar son voler per la força; lo Japó ha demostrat saberse assimilar tot lo que aquí tenim; mes, si'ns hi fixém, veurém que se n'ha endut d'Europa tot lo dolent, tantsols lo dolent. Ell ha sapigut crear també grans exércits y grans esquadras posats als últims avenços de la Ciència: ell té grans generals, almiralls y diplomàtics, los nous Napoleons, Moltkes y Bismarks; mes ell no se n'ha volgut endur d'aquí las noves corrents de llibertat, las noves teorias per establirlas allà; no s'ho ha volgut assimilar; ell no se'n ha volgut endur d'aquí las grans idees noves, las últimes dels grans pensadors sociòlechs y filòsofs que predican la llibertat del individu y de totas las colectivitats. Per aixó deyam més amunt que no ha sigut lo desitj noble de llibertat lo que ha mogut aquesta guerra; lo desitj de treure als Estats absorbents que van allà a explotarlos y un cop lliures poguer gosar de pau y llibertat sens la tutela de ningú; no es aixó, no, lo que ha mogut aquesta lluyta; si aixó fos ho trobaríem natural y lògich; mes lo Japó no ha volgut que un altre dins de l'Assia compartís lo qu'ell sol pot fer tiranitzant als pobles.

En bona hora que l'Assia fos pels asiàtics, si, mes que ho fos pera gosarhi la vera llibertat, la llibertat que nosaltres desitjém sens tiranias de cap mena, pero lo Japó no li vol l'Assia pels asiàtics, si no que hi vol imposar son poder pera fer l'Assia pels japonesos.

Fixemnos ara ab l'altra potencia que lluyta. La Rússia, la santa Rússia, l'autòcrata y despòtica Rússia! Ella si que, si guanya, no hi portará més que la tirania del Tzar; ella encara hi durá menys civilització que'l Japó. Encar no'n té prou dels millons y millons d'homes infelissos que's moren de fam y de miseria en los immensos erms! Encar no'n té prou de

cossos pera doblegarlos a assots, que va a conquerir noves terras en quinas hi abocarán sos grans y formidables exércits los representants autoritaris del Tzar, que no hi portarán cap mena de civilització ni de llibertat, sino la fosca del amodorrament y inercia en que restan los habitants de la brutal Rússia.

Y devant d'aqueixa lluyta innoble s'hi veu l'humanitat inconscient y adelerada dividida en russos y japonesos, desitjant els uns la victòria dels uns y ls altres la del altres.

¿Per qué?

Pel gust de parlar d'aquesta lluyta esborronadora, que tantsols se'n hauria de parlar per anatematizarla. No ho saben per qué la desitjan la victòria dels uns, si aixó suposa la derrota, la ruina dels altres y, en resúm, el regnat de la força bruta.

Prenemne exemple nosaltres els nacionalistas d'aqueixa massa inconscient que, ávida de sensacions, fruïx ab goig las noves sagnants d'aqueixa brega. Nosaltres, que som concients y humans, que volém l'home dignificat, ens ne tenim de dordre de que aquesta massa sigui cega, ens ne tenim de dordre de que siguem molt poch los verament humans y progressius. Anamatisemho per tot, diguémoshi al inconscient que aquesta guerra es antihumana, que aquells mils y mils d'homes qu'han mort son germans nostres, que aquesta lluyta es per esclavitzar pobles.

Repetimho, sigui quin sigui l'que guanyi, nosaltres els nacionalistas, verament progressius, hem de condemnar aquesta guerra y també mil voltas al victoriós, donchs deixarà caure demunt de tota l'Assia lo pés fatidich de sa grapa.

UN NACIONALISTA

ALS OBRERS CATALANS

Sembla estrany, sembla mentida que a plé segle XX hi hagi tanta llana per esquilar; y dich aixó, perque cada día vaig convencentme que aquell que vol demostrá que res d'aixó dú, es qui més necessita d'un bon payet y ab unas bonas estisoras, pera que'l deixi ben net de clatell.

Mentida sembla, que homens que volen esser tan lliberals, tan partidaris de la llibertat, igualtat y fraternitat, vagin a rebre a un altre home, a un altre ser com ells y quinas páginas de sa historia son un xich confosas, més ben dit, del tot contradictorias ab las tres sagradas paraulas més amunt transcritas.

Vergonya dona al veure que casi tots aquets remats están formats per treballadors, veraderas formigas humanas, que ab son treball seguit y constant, son els que dignifican y enriqueixen als pobles. Aquets, a mon entendre, tenen un deber y un dret més santos, més sagrat, més honrós, que adorá imatjes de fanch; que si demá estessin al trono dels reys ó al silló dels Presidents, y un día vosaltres ab un acte de solidaritat vos llessessin, en us de vostre perfecte dret, a conseguir un fi pera'l millorament de la classe, avuy tan explotada, estigueu ben segurs, que de la mateixa manera os perseguiria una monarquia, que una república.

Lo primer que teniu d'implantar es la llibertat individual, base ferma é indispensable pera la bona marxa dels pobles civilisats; es a dir, que cada home, pensant com li dongui la gana, no's pugui veure esclau de pensament per un altre individu fill de mare com ell, y que lo que dins la pensa hi té y a dins son cor hi cobra, pugui ferne lliure manifestació. Després, un cop conseguit aquest fi, no hi ha cap dupte que las colectivitats naturals serian lliures, sense imposició d'unas ab altres, donchs, com que sa organisació essencial es la llibertat del individu y las nacions son formadas per aquets, lliures y ben lliures serian molts pobles, lliure y ben lliure seria la Irlanda, Filandia, Bohemia,

Escola gratuïta "Mossén Cinto"

SALA D'ACTES

Macedonia, Transvaal, Polonia, ... y molts altres que avuy están sumissos als peus d'homens erigits sobre pedestals d'orgull y fonaments de tirania.

Perxó nosaltres, els nacionalistas catalans, no'n volém d'homens que'ns manin, ni quefes que se'ns rifin com a vosaltres, prometentnos la felicitat, ditxa y benestar a temps fixat, y que ho teniu més lluny que no os sembla; som individualistas y com a tals no podem donar els crits que vosaltres davau; entronisavau homens y esclavissavau pobles.

Nosaltres no volém fer res d'aixó; si avuy tenim president, demá quan cessa es soldat de fila com els demés; si un crit dem ho fem per nostra patria idolatrada y si cantém, cantém p'els pobles dominats, formats per individus esclaus pera tornarlos lliures.

TERRIBLE
Del «Progrés Autonomista».

¡FEU MASSAS LLEYS!

Aixó ho diu el gran Herbert Spencer, y té molta rahó, donchs lo que passa a son país passa per tot arreu.

Ensempe que's fan lleys s'hauria de pensar perque's fan, perque dona llástima veure las moltes lleys bones que no's compleixen a cambi d'altras molt dolentas y que's compleixen com tres y dos fan cinch. Lo publicar aquestas ratillas ho faig ab un sentiment molt gran per la relació que portan ab lo que mos ulls veuren fa pochos días y us contaré; era cap al tart y anava carrer Manso enllà, quan al arribar al de Viladomat se'm presentá un espectacle que esgarriava, un munt de miserias, humanas criatures de 8 a 14 anys surten d'un forn de vidre que allí treballa, allí no semblavan sers que la naturalesa n'esperés un fruit sino que semblava com he dit un munt de miserias humanas, abandonadas criatures com l'herba que naix per carambola d'entre las pedras y no s'alimenta mes que de l'aygua que'l cel li dona.

Y are digaume: ¿diria ningú qu'existeix una llei reguladora del treball de las donas y dels noys? jo crech que no, donchs a'nquí tenim las lleys bones que com he dit no's compleixen ni's fan cumplir, aquí hi han tallers de tots oficis ab sers de tots sexes y de totas edats treballant del dematí al vespre, respirant aires gens sanitosos, criantse sense instrucció ó bé poca, donchs els millors temps per aprendre els el roban vilment.

Quan millor a'nquets infants els seria l'escola que'l taller a la seva edat, que quan menos, la societat en gaudiria alguna sustancia; avuy son, millor dit, som la majoria dels treballadors dents d'un engranatje que voltan molt y sempre fan el mateix camí.

Y are deixeu que diga com l'Spencer:

¡Feu massas lleys!

JOAN JAUMANDREU

ENSENYANSA CATALANA

Mes que certas midas de carácter económic purament transitorials, ha de preocupar d'un modo preferent al catalanisme'l problema de l'educació. La transcendencia que aquest te per la nostra santa causa de llibertat y patria es de tots prou coneguda: no hi ha, donchs necessitat de ponderarla la necessitat de que'ls fills de Catalunya rebín una instrucció primaria verament nacionalista, es deixa sentir ab ferma intensitat y per lo tant s'imposa. Aixís com s'imposa també, que quan sían ja a certa edat en que forsosament tinguin d'anar a parar a'nquestas quadras qu'en diuen universitats, regidas per catedràtics (?) que'l més sabi no serveix per tirar un carro, puguin nudrirse independentment a las fonts de la veradera ensenyansa y moderna pedagogia. Aixís com es necessari que'l dependent de comers catalá pugui gaudir d'una ensenyansa verament catalana que li permeti aixamplar sos coneixements tot lo que s'ia possible. Cal, donchs, que tothom que sigui bon catalá fassi lo possible pera secundar y ajudar aquest moviment favorable a la creació d'escolas catalanas que tan ufanós espleta, ja sigui enviant sos fills a col·legis com lo de S. Jordi y altres, ja subvencionant a'escolas que, com la de Mossén Cinto y Institut obrer catalá, donan ensenyansa gratuita, ja llegant capitals a estudis-universitaris catalans, ja apoyant pecuniariament al centre de dependents del comerç y de la industria per lo sosteniment de las escolas mercantils catalanas; donchs es indubtable qu'el día que haguem foragitat de nostra terra, la carrinclona ensenyansa primaria espanyola que tinguem, la Universitat catalana lliure que posehim, unas escolas mercantils ab tots els adelantos, estarém a punt de tenir una altra cosa per tots desitjada: la llibertat de la nostra estimada Catalunya.

EUGENI XAMMAR.

8-10-904.

Bona lleveor

Hermós de tot serho es veure que per tots els indrets de Catalunya, al escalf del amor patri van naixent institucions que treballan per educar, pera filtrar en l'ànima catalana y especialment en el jovent del avenir, d'aquest jovent en el que hi posém tan falagueras esperanzas, las redemptoras doctrinas nacionalistas.

Las escolas catalanas sostingudas per ditas institucions responen a aquest fi y donan una educació veritable, que s'amotlla en el modo d'esser d'aquellas tendres intel·ligencias, ab el llenguatge que li es propi, educació natural, concisa, sensaquella retórica buida, aquellas cantarelles, aquella farum de ranci, en una paraula, sense res de lo exòtica y antigua que

La Escola gratuïta "Mossén Cinto"

EL DIRECTOR Y LA MAYNADA

resulta la instrucció que'ns dona l'Estat Espanyol, subjectant als professors en llurs ensenyances, ab programas y llibres de text moltes voltes inútils, matant totes las iniciatives particulars dels mestres, y convertint al alumne en un número més del remat, que com pelotón de soldats cada dia fan instrucció sense saber perquè, gabi de llores que donan la lliçó sense saber què diuen, y la mateixa tonada fan dihent el *Padre Nuestro* com en qual-sevulga altra lliçó, baldament sigui de Geometria ó Historia.

D'aquí naixen nostres ventatjas, puig mentres fins are se feya instrucció, las escolas catalanas tendeixen a fer educació; anar educant als petits sense l'uniformisme de cuartels, sense malmetre'ls esclats dels seus sentiments, sense aquella disciplina trossejadora de voluntats, anant estudiant un á un els alumnes pera donals-hi á cada un l'ambient que li sigui més propi pera poguer desentrotllar am tota llivertat sas energías.

D'aquest modo l'individu en el complet desentrotlló de sa intel·ligència, tenen consciencia d'ell mateix, obrant per impuls propi, que no necessitará caminadors pera seguir els viarans de la vida, ja no s'enlluernará ab la llampanta oratoria faltada de lògica dels oradors de club, vividors que la política centralista'ns envia per deturar nostra marxa, ja no formarà part de las masas que com á masas sempre serán estúpides, será un home conscient, un home qu'entrant de dret en la nostra causa reconeixerá que la verdadera llivertat comensa per l'individu, may per las colectivitats, (puig l'individu es l'únic que progressa), proclamará la llivertat de l'individu, després la llivertat de la familia; després la del poble, de la comarca, de la nació.

Cal donchs no descuidar aquest medi de propaganda contribuint tot-hom de la manera que més fácil ens siga, conduhint las tendres intel·ligencias, dels que han d'ésser els homes de demà y aixís podrém veure qu'aviat la bandera de las Quatre Barras, sense temer als aligots que voldrían trossejarla, estengui sos plechs gloriosos pel demunt de la patria catalana.

J. SERRA BAXERÍAS

Sempre autonomistas

La lluyta per la autonomia es la lluyta per la llibertat, aixó no hi ha que negarho.

Entre todas las manifestacions que l'home pugui fer á la vida, si aquestas volen ser en desitjos d'anar endevant, han de ser forsosament en sentit autonómich, no fentho en eix sentit, es inútil que l'home esmersi las sevas forsas en cerca d'un benestar que tant desitja, que en cas contrari, no farà altra cosa que feyna negativa, quin final previst no es gens dúptós.

L'home individu, es com á cosa natural dinámich, se mou, lluyta, se manifesta, y al desplegar las sevas energías, tendeix sempre anar envers la perfecció, y ferm en la realisació del seu ideal, esdevé fort y conscient.

L'home fort y conscient, sempre va endavant, y en tots sos actes, afirma. Convénsut per complet que la seva feyna es beneficiosa, no'l veureu dúptar may en cap de sos actes, que ab marxa apausada y progressiva, prou sab fer via, aconsellant per noble y recta consciencia.

Per instint naturalíssim, sempre l'home cerca un millor grau de perfecció, acostantse més cada dia al "sumum" d'aquesta natural cosa.

Y envers ahont dirigeix sos passos pera lograrho? Ja he dit més amunt, envers l'autonomia, envers lo regoneixement absolut de la personalitat dels pobles naturals, que no es altra cosa, en lo terreno social, que'l complement concret de nacionalitat ben definida.

Los homes han de ser lliures entre sí, y ab entera llibertat han de concertar entre ells aquell pacte que se'ls hi fa forsos pel bon viure, com á sers sociables que son.

No será de més que veyém lo que sobre'l particular diu un dels apóstols del anarquisme en Joan Grave.

—Que'ls homes siguin lliures pera agruparse entre ells. Si aquets grups tenen necessitat de federarse entre sí, amos siguin de ferho dintre dels límits que creguin convenient realisarho. Aquells que vulguin quedar-se á fora, siguin lliures d'obrar com los hi sembli millor. Que cada hu aprengui de respectar la llibertat del seu vehí si vol estar en condicions que respectin la seva. Tot aixó no requereix cap forsa que obligui y estarà en condicions de resistir tota forsa opressora". (1).

Aixó es, lo pacte lliure establert entre'ls homes com á síntessis de llibertat positiva.

Y qui diu tal cosa? Una personalitat gens dúptosa, un home que també lluyta per la autonomia y en lo terreno més radical. Aixó s'os es una garantía.

(1) «La societat futura», cap. I.

EL LANCE de honor

OSTIA

Esperat Garbat. Deixam anar á llogar una livita y aixís si't mato no m'agafarán y'l ministre'm defensará.

Trovarém en todas las lluytas que en la vida's manifestan, que va dirigida la seva finalitat á la major llibertat del individu. Aquest, vivint, progressa, que l'atavisme may ha sigut en ell cosa natural, que l'home atavich sols se manifesta aixís, quan s'ha olvidat de la missió que se li ha confiat á la vida, de que l'home, al viure, deu haver de progressar forsosament, sino's vol veure sotmés miserablement á la categoria d'home-bestia.

Home-bestia es considerat aquell que, tenint nacionalitat propia, ha de viure sotmés al fingiment d'un Estat fet nació, sols y exclusivament, perque un dret ho afirma, lo de la forsa. Se'l considera tal cosa al home aquell que vivint d'eixa manera, no aixeca, poch ni molt, la seva veu en protesta de que se li obligui á viure contrari á son modo natural de ser.

Veus de protesta s'aixecan d'un costat al altre de nostra terra. Cansat lo nostre poble de viure ajupit sempre, s'aixeca al fi pera poguer ben dret fer via, que d'aytal manera, via deuen fer aquells pobles que tenen personalitat propia, y que en todas las manifestacions de la vida treuen á relluhir aquella característica especial, que'ls distingeix de tot altre poble per germá que sigui.

L'Estat ha de ser forsosament autònom si no vol ser tiránich, que al formarse, no ha sigut d'altra manera que per medi d'un pacte entre nacionalitats legal y naturalment constituïdas. Tot Estat unitari no respón á las verdaderas necessitats dels pobles que'ls forman, perque absorvint la vida interna d'ells, no'ls deixa viure ab la natural expansió que's requereix, perque al compás del progrés pugui fer via.

Cada poble, ó nacionalitat, té lo que's requereix pera que aixís pugui anomenarse y regoneixes. Llengua, lleys, costums y tot lo que en lo étnich s'armonisa, ab la característica que'ls dona aquell sagell especial que'ls particularisa.

Es innegable que Catalunya's distingeix, en tot lo que en l'ordre social se manifesta, en cualsevol altre poble dels que forman l'avuy unitari Estat espanyol.

Té una historia genuïnament especial y propia, com tenen tots aquells pobles legalment nacionalisats, y que ab ella n'hi ha prou y basta pera poguer reclamar la autonomia pera ferla un poble felís y lliure.

Té una llengua que no la cambiaria en cap altre, quina concisió y vigorositat es una garantía de lo que pot y val; unas costums que l'enlayran, dignificantlo com á poble culte y formal, y té, en fi, tota aquella varietat de cosas que parlan eloquentment de que's un poble, y de que com á tal vol que sigui reconeguda la seva personalitat.

Per acabar sols me resta fer una pregunta. ¿La veurá reconeguda la seva personalitat? Jo crech evidentment que sí. ¿Cóm? Trevallant tots los que de catalans nos precíem, escampant arreu las dolsors de vida nova, y fer veure que som un poble fort si volém serho, y que sols pera lograrho nos manca un xich de voluntat y amor propi.

Amunt, donchs; conquerím y despertém los cors adormits, y un cop desperts, uímnos al crit de "visca la autonomia de Catalunya".

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

PATRIA Y ESTAT

La Nació es sempre la Patria; la confonen molts ab l'Estat y van errats.

Nació, ó Patria, es la associació d'individuos que units per la historia y habitant de-

terminat territori tenen iguals costums, caràcter, llengua, etc.

Nació es, donchs, Catalunya, la Patria nostra, perque reuneix todas aquestas condicions.

Als Estats se'ls dona també'l nom de nacions, mes no tots ells ho son, sino que son constituïts per varias nacions.

Espanya, donchs, no es una Nació sino un Estat format per las Nacions gallega, aragonesa, castellana, catalana y altrás.

L'Estat es la Patria no mes quan es al ensemple la Nació.

Heusaquí com nosaltres defensém la Patria defensat á Catalunya y volém que gaudeixi de tots sos drets.

Y l'Estat espanyol hauria de ser, donchs, lo llas de germanor que unís las antigas nacionalitats de la Península Ibérica y garantís tots los seus drets y interessos.

D. GAL

Sant Andreu.

AGONITZANT

En Salmerón es vell. L'Unió Republicana está en plena decadencia, navega per mala mar.

El viatge fet á Catalunya pel seu quefe ens ha vingut á demostrá una vegada més que aquest partit, com tots los que no tenen base sòlida ni rahó d'esser, está destinat á desaparèixer, y desapareixerá ab lo senyor Salmerón.

Es inútil que's esforsin els seus cap-pares, es inútil que fassin lo que puguin per amagarho y sostenir-lo: el partit polítich que s'apoya sols en l'ignorancia de las masses, el partit polítich que no té més puntal que l'absurdo y l'enganyia, es partit á l'aygua, es un partit mort.

El partit polítich quins directors tenen l'istoria tan bruta y tan plena de punts foscos com els de l'Unió Republicana, qu'han donat tantas vegadas mostrás d'impotencia y de desinterés com las majorias de Valencia, Barcelona y altres punts; qu'han sofert tants fracassos com els de'n Lerroux á la Corunya, las célebres cartas del mateix, la cogida de'n Salmerón pel bravo Maura, lo de la *Fraternidad* y altres tants, que tant s'han desprestigiats moralment en l'arribada del seu quefe á Barcelona, ahont se vey ben clar lo rebaixament moral dels seus adeptes, que s'hi han embolicat tota aquesta colla de vividors que tenen la propaganda per ofici, que si avuy son republicans es per viure á costellas de l'obrer, y que demá serán tot lo contrari s'hi veuen alguna cosa; que tenen representants en la premsa tan cara-girats, que mentres ahir ensalsavan als butxins de Montjuich, publicant els retrats dels Marzo y Portas, avuy lo fan servir d'esquí per enganyá als trevalladors que s'ajuntin á sas filas; que demanaban el cap de'n Rizal, y quan l'última guerra de Cuba, encesos en lo més gran patriotisme, enganyavan al país alentantlo y declaravan justa aquella guerra pel sol argument de que aixís feyan negoci, mentres qu'avuy la declaran injusta y miserable; que ahir insultavan á n'en Pi y Margall declarantlo *ilustre faccioso*, mentres qu'avuy tenen la barra de afirmar qu'ells segueixen sas ideas y, lo qu'es més, lo fan servir de pantalla per las sevas concupiscencias; qu'han enganyat vilment als trevalladors promententlos la República á plasso fixo, y encara es l'hora que la deuen está esperant; que quan los convé se fan passar per socialistas y anarquistas, cosa aquesta última obertament opo-

sada al régim republicá; que tenen com á que-

fes de majorias á homes tan impotents y sabatas com el Sebio Corominas; qu'han donat tantas probas d'intolerancia, d'incultura y de barbarie barallantse com las kábilas del Riff á Valencia y altres punts; que no n'han tingut prou ab robar la consciencia del proletari, sino qu'han mirat de ferli deixar els quartos, que prou falta'ls devian fer pera menjar, ab accions de la *Caza del Pueblo*, que després se torná barraca y á l'últim un envelat... aixecat sobre un munt de baixesas, concupiscencias y baixas passions...

No, no pot durar: no té vida. La mort del quefe será la mort del partit, y alashoras la freda reflexió pesarà com má de ferro sobre la consciencia del proletari; aquest girará la vista entorn, desenganyat y indecís, per mirá'l camí nou qu'ha de seguir... y á la fi's recordará de que allá, esclava y solitaria, l'espera la seva mare Catalunya ab sos bons fills pera abrasarlo, y ell, confós y penedit, jurará serli fidel tota sa vida.

En quan á l'Unió republicana, si passa á la Historia castila será com un de tants partits polítichs, y en nostres anals, s'hi deixa rastre, será per malehirla mil voltes com enganyadora d'ignorants y com á nova barrera posada pel exercit catalá. Y, acabant, repetim lo dit altres vegadas: L'arribada del gran Krause fou l'enterro moral de l'Unió republicana, y la mort d'en Salmerón serán els funerals d'aquest partit polítich.

Requiescat in pace.

PERE FLÓ Y VALLÉS

VITALITAT CATALANISTA

A primers del mes entrant se celebrará l'inauguració de la "Escola mercantil catalana", que creada p'el robust centre autonomista de dependents del Comerç y de la Industria va á oferir á la dependencia en general, una inescusable y irresistible ocasió pera obtenir una il·lustració y cultura prou complertas pera esser uns ciutadans profitosos á la patria.

Vegis sino el plan d'estudis; idiomas catalá, francés, inglés y alemany, aritmética, cálculo, teneduría de llibres, poli-caligrafia, taquigrafia, drets y debers del ciutadà... quals assignaturas explicarán un escullit quadro de professors. Pero lo arrebataador, es que pera beneficiarsen sols precisa figurar en las llistas de socis del centre esmentat. Fesme lloch, benemérit "Centre Autonomista".

Es la "Escola mercantil catalana" pera dependents, una altra filla de aquesta febrora activitat del catalanisme; d'aquest anhel vehementíssim de cultura y de fer homens veritables, no autómats, que sent el nacionalisme catalá, perque sab que la causa que ab tanta brahó defensa, tart ó d'hora, pero un dia, ha de subsistir y vol assegurar l'éxit de la batalla fent triomfar avans al poble en la lluyta interna que sosté ab notoria desventatja.

Ella ab sas germanas, l'"Escola Mossén Cinto" (primaria) las escolas del segon districte (pera obrers) y l'"Estudis Universitaris" (pera intel·lectes) está preparant la generació definitiva; generació que comptant ab uns soldats tan perfectament armats, ha de fer present á nostra desventurada patria de sa anyorada autonomia.

Quina Catalunya aquélla!.. Els obrers vestint il·lustració y practica en llurs respectius rams colocarán á la Industria á una alsaria... Veyeu la d'ara? donchs, molt més enlaire; s'ovirará d'enllá d'enllá del mon. El Comerç, ab uns coneixements perfectíssims y ab consciencia en las transaccions, obtindrà un renom universal y's relacionará ventatjosament ab tots els païssos. Y l'intellectualisme!... Quin rastre més lluminós no espargirá! Quántas inteligencias no haurá aclarit nostra veneranda historia! Ab quin coneixement de causa la notaria y la advocacia no aplicarán el nostre dret! Quin aplom en legislar, els estadistas!...

Y obrers y fabricants, dependents y industrials confosos en estreta abraçada ab intel·lectes y legisladors.

Y Catalunya quin franch somriurer...

¡Ditxós qui puga acariciarli!

FRITZ.

15-10-904.

CONTESTANT

A ne'n Joseph Batista.
¡Amor, amor!

No tinch el gust de coneixes personalment. Emperó vos he llegit en el periódich y vos he escoltat en el meeting.

Se, donchs, que sou un enamorat de la Nació catalana que planyentvos de sas desventuras li oferiu vostre desinteressat esfors, anant á engroixir las filas del ja brillantíssim y ardorós exercit que lluyta per la llivertat de nostra adorada Catalunya.

¡Tinch donchs de manifestarvos mas simpatías!

Mes, teniu una ànima jove, susceptible y per lo tant enamoradissa, la qual atreta pels mira-

llets de las ideas modernas s'hi ha abressat sense reparar en que moltes d'elles son precisament la causa de la desvirtuació del caràcter del poble català.

Ab el mateix dalé ab que's flaira una perfumada flor, aixís d'agradós llegia jo vostre darrer article, sentint un gran pler quan exposant els viarans empreses per la «Asociación de la Dependencia Mercantil», manifestavau vostre desitj de que la haguessen conduït a la catalana. Però al abogar pera una «unió indispensable», y més que tot al assenyalar els efectes a produir per resultat d'aytal unió, francament, la rosa me clavà las punxas del seu tall.

Me sab greu, la veritat, que un catalanista; senti la necessitat de «abolir l'individu amo»; Malaguanyadas energías las que s'emplehin pera inculcar aquest sentiment al poble! ¿No valdria més induir-lo a una unió: la d'obres manuals y intellectuals—com deya—y junts ab els patrons legislar un etern benestar fill del mutu amor?

¡No vos la poseu en la boca la paraula *burgès* avuy que's expressió d'odi y menyspreu envers els patrons! No se si ho fa que'l meu es un sant home, pero me sembla que no tots mereixen que se'ls diga *burgès* avuy. Als que ho sigan truquemlos al cor—no rastrejant, ab dignitat—y invocant la condició de germans endolcimlos fins a que considerantlos ens donguin las mans fins a una estreta abraçada.

¡Sont molt crudels ciertas ideas modernas que no volen sino conduirnos per viarans esgarriats fins arribar al imperi del rencor...! No'm digueu enderrerrit, no, pero de las costums catalanas de l'antigor podem abraçar-nos ab algunas y junt ab las ideas modernas bonas tindriam els motllos pera una Catalunya amorosa...

La Catalunya que devem anhelar.

18-9-904.

Fritz

Vaja senyors de la premsa fassin el favor de no parlar tant del *caso-Pikman*. Em sembla que ja n'hi ha prou perque quan se barallen dos pinxos de brusa y espadenya no ho remenan pas tant.

Y are uo's tracta de res mes que de dos pinxos de barret y levita; pero pinxos al cap-de-vall.

Y vostés Srs. del Congrés haurian de fer lo mateix.

Y'ls Srs. ministres aplicar la ley sense contemplacions.

O setira de la cuerda para todos... etc., etc., que diu el Nelo desde dintre la presó.

Molt be, Sr. Lluch; molt be. Ja era hora de que Barcelona tingués un alcalde enérgich pera portar a cap l'acort referent a l'enderrocament de las barracas paralelas.

En Lerroux va perdent l'imperi qu'es un gust. Veritat Soriano?

Per avuy repetim l'aplauso, Sr. Lluch: demà veurém.

El vinent diumenge tindrà lloch a Premià una vetllada necrológica ab motiu de descobrirse en la Associació d'aquella vila'ls retrats de Mossen Cinto, Francisco Pi y Margall y Bartomeu Robert. Farán els panegirichs los Srs. Folch y Torres (M.), Tona y Giral y Verdager respectivament.

—Y els republicans de Navarres?
—Bons per are.
—Que no acceptan la controversia? No deyan que volian discutir noblement?
—Paraula lerrouxiana!

Tenim l goig de manifestar als lectors de LA TRALLA y als amichs que ja personalment, ja per carta, nos han preguntat com seguia la qüestió del concejal de Premià de Dalt, fill del gran cacich republicà jacobí, terror de la terra premianenca, conegut pel Gran Barbut... que gracias 'ls bons ofis d'un ex-cacich barceloní se logrà que s'encallés el carro que desde Mataró portava a Barcelona l'ofici de destitució del càrrech de regidor ordenada pel Jutjat de Mataró, pero que gracias a que'l carreter tenia bona TRALLA, l'ofici segui son camí, essent ja destituit aquell barbamech indigne feridor del venedor de LA TRALLA, y respecte al Gran Barbut, ell mateix s'ha teixit la xarxa, ahont s'ha enredat de tal manera que per esforços que fassi difícilment podrà rompre las mallas que per procediments jacobins ja en l'Ajuntament, ja en la Junta municipal, desobehint las ordres del governador, ell mateix s'ha preparat la cayguda, que per ser de tan alt es de creuer que siga per omnia, secula seculorum.

Los que ignoraban que la minoria republicana al Congrés, fes una oposició seria, se consideran enganyats y qui ho dubti, que vegi lo que diu respecte aixó lo diari republicà salmeronià madrileny *El País*:

«Toda la prensa censura duramente las minorías. Sentimos no poder hacer la defensa de una de ellas. Las minorías proceden con tal snavidad, mira-

mientos y negligencia, que dijérase estaba España perfectamente gobernada».

No tenim res que dir a lo de *El País* pro si que li fem avinent que si ell no pot fer la defensa de la minoria republicana que l'encarregui a son quefe lo Mayestàtic Salmeron segur que la farà tan convincent que justificará lo mot de traïdor que li regalaren l'any 73 los republicans de Cartagena.

L'ilustre é indiscutible Salmeron al contestar als obrers que li entregaren un missatge digué que com a queje del partit tenia unas ideas y com a home unas altrás.

De manera que ell opina com a home qu'ls rabas son lo mellor que hi ha; pero pera instruir als pobres obrers que li demanaven sa opinió'ls diu que lo mellor son las cols.

Aixó fa fàstich; perque pensar d'un modo y parlar d'un altre es propi d'hipócritas.

Copiem de *La Comarca de Lleyda*:

«Exámens.

—Hont se trova'l mercuri?

—Al termómetro.»

Encare que *La Comarca* no'ns digui d'ahont ho ha tret nosaltres ja sabem que aixó succehi en els examens del Emperador del Paralelo.

En la secció de «Movimiento Republicano» *La Perdida* del día 13 insertava una convocatoria de la «Sociedad Artística Culinaria».

No sabem trobarhi la relació que hi pugui haber entre la República y l'art de la cuina, com no sigui que tractin de guisar als fraternals.

Be ja ho veig, com que'l moviment republicà es un bullit...

La Tribuna Pública de S. Pablo (República del Brasil) dona compte del atropellament d'un súbdit espanyol per un delegat de policia y afegeix:

Dudamos que esto se corrija porque va siendo ya moda en este país eso de los apaleamientos, y las autoridades superiores, siempre procuran ocultarlos ó desfigurarlos, a fin de que no sufra con ello el principio de autoridad.

Los brasilenys van embarcar al seu Emperador y el van facturar cap a Europa, pro a la cuenta en deurian nombrar un ab gorro frigi y aquet los hi acana la esquena.

Quina ganga aquestas repúblicas unitarias ab molta caballeria, artilleria, etc... bastonejan al poble, ni mes ni menys que en una altra nació que jo sé y vostés també.

¡Ah...! y no's pensin que aquesta noticia es treta

d'un diari clerical; es treta de *La Perdida* del día 13, que la copia de la *Tribuna Pública*. Nosaltres no mes hi hem afegit lo dato de la República Unitaria Brasilenya.

En Junoy ha estat aquets dias a Barcelona sense anar al Congreso «por mandato expreso del señor Salmeron» segons nos explica *La Perdida*.

Es a dir *Real Decreto del Rey* vitalici dels republicans unitaris.

Si ahont diu Salmeron posan Carlos Chapa semblará una R. O. del R. de Venecia.

Lo Gran Barrut (ay) lo gran Birbut de Premià de Dalt tracta de portar als tribunals al nostre venedor a n'aquella vila per suposadas injurias, per veure si aixís l'espanta y se arregla l'assumpto del seu xicot el mateix que ferí a dit venedor.

Barrut, Barrut, es inútil tot lo que fassis, aquesta vegada te las heus ab gent de Tralla.

.....al que me llame catalán le exigire una explicación considerando que me ha ultrajado.

¡Ay de ellos (els catalanistas) si algún ultraje a España produce un desorden y me obliga a intervenir!

Tot aixó son paraalas d'un general espanyol.

Y *La Renaixensa* hi dedica un bon ratet parlant-ne. ¿Que potser no ha comprés que tot es comedia?

Recordi nostre company que'l Sr. Soler (el terrible's diu Soler) va anar a sorocar la insurrección en el mismo teatro de la guerra.

Y es clar com que era al teatro feya comedia.

Y are també; y per aixó havém rigut.

Fins per tot lo dilluns se rebrán en aquesta administració donatius pera la suscripció iniciada per uns joves admiradors de Mossen Cinto, pera una corona que será depositada en la tomba del inmortal poeta el día dels morts.

Tots els que hagin recautat cantitats per aytal motiu podrán enviarlas per tot el dilluns, en quin día quedara tancada la suscripció.

Per la premsa s'anunciará l'hora y punt de reunió pera portar la corona en comitiva.

El suplicatori de'n Lerroux

En Lerroux. — No es aquí eso de los suplicatorios?

— Sí señor.

— Pues venía a suplicar que no me procesen.

— Lo diré a su amigo Maura.

La Plassa de Catalunya

— Toni, me sembla que are sí que ja n'ns en podem anar, perque veig que ja ho desgorneixen.

Pera'l Director de LA ESQUELLA

Sr. D. Joseph Roca y Roca

PRESENT

Convensuts y tot com estavam de que vosté no ha fet res més en la seva vida que predicar indulgencias y vendre vinagre, no'ns creyam que arribés a tant la seva desaprençió, com la que's necessita pera fer los comentaris tant poca solta que vosté fa en *La Esquilla* del darrer divendres respecte la festa patriótica de presa de possessió del «Pi de las tres brancas», realzada pels catalanistas. Fins avuy ja sabíam la seva falta de conciencia, pero creyam encara en la trassa que a vosté se li atribueix de periodista bregat. Ni aixó posseheix. Vosté ni'l nom mereix de periodista desaprensiu; vosté no es més qu'un vividor que apela als medis més indignes pera afalagar a la massa inconscient. Bé la podíam deixar estar la nostra festa! Se podíam molt ben passar sense las sevas babas. Y després, que prou necessita las planas de *La Esquilla* pera relatar aquellas festas organizadas per un vividor tan repugnant com vosté, y presididas per un ninot que li diuen *vident* y no es més qu'una pantalla pera cobrir rastres intencions; aquellas festas que, segons vosté, l'avassallan. Entretinguin en aixó y deixins estar a nosaltres. Nosaltres anarem al «Pi de las tres brancas», ab lo cor plé d'amor a nostra Catalunya, y en nostres cervells ben definida l'idea de la misió que li pertoca desenrotllar a nostra patria en la germanor universal. Com a concients que som, varem definir per nosaltres sols los similis y figuras retóricas ab que embelliren sos hermosos discursos los capitosos del Catalanisme, homens de cor, honradíssims fins al moll dels ossos, qualitats que potser vosté no ha possehit may, y molt menys desde que, per l'elevat càrrech de regidor d'aquesta ciutat que va tenir de desempenyar, va conèixer al marquès d'Ayerbe. Nosaltres definim ben bé las ideas que ciutadans benemérits nos exposan; per aixó no necessitem la seva mal-intencionada ajuda; emplehi'l temps en ajudar a capir a las desventuradas masses qu'han caygut en mans de vosté y sos amichs, los conceptes nebulosos emesos per Nicolau Krauser, y si ho fa aixís, potser encara trovará qui li perdoni lo mal qu'ha fet tota sa vida, donchs si'l poble que'ls escolta compregués las ideas absolutistas qu'enclouhen las peroracions ab que l'embadaleixen, aquell día'l poble's despertaria y fugiria de tots vostés pera anar a salvar a Catalunya. Entretinguin ab aquestas masses mentres l'escoltin y deixins a nosaltres; darrera nostre no hi pot recullir més que alguna cosa que já fé de Deu! farà verdanch, puig no hi ha ningú més valent que'l fill indignat qu'ha sentit insultar a sa mare; darrer d'aquells encara hi pot pescar alguna acta de diputat, per la que ha suspirat tota sa vida.

Diu vosté, entre altres, incongruencias, que tenim himne, tenim bandera, tenim arbre, tenim diners, y que no'ns falta més que gent... que'ns falta pasta... y aixó ho diu segurament perque encara no'ns hem alsat en armas. ¿Per qué vostés, los fraternos, que segons vostés mateixos, tenen lo poble, no fan un *pa y tot!* y no implantan la República africana dintre de casa nostra?

Aquestas son algunas de las manifestacions que volíam ferli, y no allarguem més perque vosté no's mereix ni la tinta que gastariam.

Sos afms., Joan Gispert — Pere Oliver. — J. Puig. — J. Bordas. — Alfred Bertrand. — A. Punsada. — Martí Castaneda. — Joseph Guell. —

Manel de Bofarull.—Joseph M. Magriña.—Joseph Oliu.—Francesch Oliu.

(Segueixen las firmas de varis companys de causa.)

NOTA.—Aquesta carta feu portada per una comissió dels firmants a la Llibreria Española, ahont en López va negarse a rebre-la, pretextant qu'ell no tenia res que veure ab lo qu'en Roca deya. Finalment, aquesta carta fou tirada al bussó de la redacció de La Esquella de la Torratxa.

Canet de Mar

Sr. Director de LA TRALLA.

El diumenge, dia 9 del corrent, a la rahó social Jover y Serra 'ls convingué treuallar 'l mati, y com que hi ha'l descans dominical se dirigiren al alcalde ab un atent volant demanant el corresponent permis, volant que com a catalans que son escrigueren en català; mes l'alcalde, al veure'l volant, despreciant nostra hermosa parla, ab tot y ser català, digué que no l'entenia; mes, comprenent al prompte l'etsegallada que feya, cridà al portador de dit volant, que ja se'n anava, y li digué que com era cosa oficial tenia qu'esser escrit en castellà.

Lo bó del cas es que'l tal alcalde, que tant desprecia nostra parla, quan parla ab castellà los que'l senten no's poden agnanta'l riurer al sentir las castellanadas que diu, y no's dich res del escriurer, perque ja's poden pensar com va, encara que d'escriurer se pot dir no'n sab ni en català ni en castellà.

Ab la experiencia de lo que ha passat cal, canetechs, que'l dia de novas eleccions voteu homes que si vos convé alguna cosa vos entenguin.

El que per desgracia nostra es avuy alcalde de Canet, es en Jaumet Puxán (a) Xan; mes, no me-reix altra nom que'l de català indigne qni com ell desprecia la nostra parla.

Desenganyeuvos, Xan, si per aquest camí pensau acabar ab lo Catalanisme, aneu molt errat, perque lo Catalanisme no pot morir, perque per morir ell seria precis que morís l'esperit català y aquest es immortal; aixis, lo que feu es sembrar grana, que ja vindrà dia que brotarà y acabarà ab lo caciquisme que ns endogalla.

Per la meua part no'm feu més que llàstima, perque veig que no sou més qu'un pobre infelís que no hi veyeu més enllà del vostre nas.

Vaja, Xan, que si ab lo poch temps que vareu estar a Cuba ja vareu perdre'l català, ab un parell d'anys més perderiau hasta'l caminar.

Rebin els senyors Jover y Serra lo meu humil, pero sencer aplauso, que estich cert rebrán de tots los bons catalans.

Ja procuraré ab altres cartas posar a ne'ls llegidors de LA TRALLA al corrent de lo que passa en aquesta desgraciada vila.

Dispensi, senyor Director, y disposi de son incondicional servidor y companya.

UN DELS DE LA SEBA

Octubre de 1904.

Molins de Rey

Descubrimient del «Petador»!

Sr. Director de LA TRALLA.

Algu potser estranyará que declari qui soch, y per aixó, avans de descobrirme, dech més o menys fer algunas aclaracions.

En anteriores correspondencias ja vaig dir que entre els *fraternos* també'm buscaba el Batlle, y com que encare persisteix en la seva insistencia per trobar-me, essent aquet el primer cas de *masleo-manía* que se ll coneix, puig que sempre s'ha dedicat unicament al *sexo débil*, he pensat que no m'hagués pres llástimosament per altre, y per aixó mitj en serio, mitj en broma formalment declaro jo qu'el que firma PETADOR.

no es pas cap dona es... ¡un home! ab aixó ja ho veu Sr. Pipis, no s'hi cansi en buscar-me que de mi no'n podrà treure cap partit, mes val que conservi el que are te, qu'al menys aquet es es segü, quan el meu es problemàtic (y tant!). Ja se que V. te guerra declarada als masclos, y que si aixis com jo ho soch, perteneixes al altre *sexo*, estaria perdonat desseguida per V. ¡Pero, que vol que hi fassi jo, si no vaig poguer triar!

Y are, en quant als *fraternos* d'aquet poble tots segueixen de *chipen* uns a la Fraternitat altres al ajuntament. No n'hi ha cap qu'es quedi en gana (quan s'hi quedan tants obrers) y parlant del *Sucrecandi* (i) valdrà molt mes que callém.

Si... per avuy callém. Y consti que LA TRALLA encara es tant nova y lleugera com el dia que vaig estrenarla lo qual que vol dir que estarà sempre a la que salta, pel bon nom de Molins de Rey, el *intrepido*.

PETADOR

(i) Vulgo Secretari.

De Premiá de Dalt

Sr. Director de LA TRALLA.

El nostre concejal *perdido* sembla que ha perdut per enter la carta de navegar. En una fulla impremtada especifica'l pressupost d'entradas y sortidas, demostrant plenament qu'están nivellats, y á seguit fa algunas consideracions, per cert molt xavacanas, y fonamentantse ab ellas protesta dels susdits pressupostos. Aixó no tindria res de particular si no fos que'l tal concejal va assistir á totas las reunions en que's va tractar de la confecció de dits pressupostos y en ellas no va fer la contra á cap partida, y firmá las actas sens protestar de cap dels acorts; si aixó no es ficar las p... dieu els peus á la galleda, que vinga en Lerrux y ho diga.

Senyor concejal: ja que sols busca popularitat, jo li diré la manera més senzilla de obtenirla y de bona mena: só sentit á dir que'ls carnicers donavan nou per dotze, y com de esser cert, es una considerable merma p'els consumidors, tan per la part nutritiva com per la económica, vosté qu'es de justicia podria fer fer un veritable repés; y, afiguris quina gloria per vosté y satisfacció p'els vehins si lograva se'ls dongués lo pes degut. No foren un parell de mils pessetas, com havia buscat aprofitant més o menos malament las miquetas dels pressupostos, sino moltes més que aprofitarian á tot el poble. Miri, de ser veritat lo de nou per dotze, la diferencia es la quarta part ó sigui de 90 céntims 22 y mitj per tersa; suposem que á la semana's venguin mil tersas, la diferencia entre lo que's cobra y lo que's deuria cobrar fora de 225 pessetas semanales: multiplicadas per 52 semanas que te l'any, ens donarà un total de 11.700 pessetas. ¿Qué li'n sembla, no fora prou aquest estalvi perque'l portessin ab tálam y'l nombressin concejal perpétuo, y si molt convé hasta ab dret de cuixa com antichs senyors feudals? Altras milloras per l'estil se poden fer, pero com aquesta's fa massa llarga, si te curiositat per saberlas, ja las detallaré en una altra.

Sr. Director, perdoni tanta molestia.

FOUET.

17 Octubre 1904.

De Artés.

Sr. Director de LA TRALLA.

Distingit company de causa: Veyent que d'aquest poble no hi havia cap carreter per fuetejar á qui ho mereixi, agafó jo LA TRALLA y... ¡garrotada á dret y á tort! á uns quans catalanistas *vergonyants* del *cassinet*, capitanejats p'el esquix de cacich senyor Delisau.

Dias enera vingueren dos joves de la vehina ciutat de Manresa, dos entusiastas catalanistas que, com que'l referit Sr. Delisau los hi havia dit que'ls del *cassinet* eran catalanistas, desitjarian organisar un *meeting* catalanista; per aytal motiu vingueren los dos esmentats joves, com a membres de las Juntas de dugas societats catalanistas de Manresa, y sab, Sr. Director, que'ls hi va dir quan foren aquí en Artés? — Que s'havían repensat y que per ara ho deixarian córrer... y además, —els hi digué— que aixó del catalanisme es treballar totalment inútil, perque es la... ¡esgarrius! fins no ho puch dir. Diu el Sr. Delisau, que la causa catalanista es la causa morta! Vetaqui que are crech alló que un dels socis del teu *cassinet* deya temps enera: —Aquest poll resuscitat, crida molt are perque's refá ab l'apoyo del diputat caciquista y del rey de Artés, Sr. Beranger.

Mes jo d'aixó no'n responch; lo que si li advertixo Sr. Presidente del Casino *Recreativo Caciquil*, *Artessench*, que de bromas de dignissimas personas catalanistas de fora d'eix poble, no n'hi fassi gayres, perque posa á n'aquest poble en un grau de cultura molt inferior al que li requereix. Y ara, consti als dos joves de Manresa: que si'ls del *cassinet* es volen dir catalanistas, y son tot lo contrari, perque fan l'all-y-oli ab los d'allá... Madrid, consti, joves, que la vila d'Artés te fills aymadors de sa patria, Catalunya, quins farém tots los possibles per organissarnos en associació.

Y prou per avuy.

FUET ARTESENCH.

Octubre de 1904.

Vidreres

Sr. Director de LA TRALLA.

Al *Xanguet* li farém una estatua d'orellas de burro per sa bona administració; ara ha fet arreglar ó desarreglar alguns carrers que l'ivern se cuidará de dirho, y alguns rechs també, pagant els propietaris que no son de sa lliga, quals sobras servirán per agafar una borra-xera á la salut dels mateixos; no obstant, res diriam si's tractés d'una cosa útil; pero aquest es malvat y burro, y lo útil no ho veu si no li convé. La riera del pont es un pantano fet ab las aigües enxarcadas y corrumputas, essent una amenssa continua per la salut pública, puig es l'únich puesto que tenen en la població per anar á rentar roba las pobras donas que careixen de safreig. El pobre *Xanguet* no ho veyá.

També fer pesar ab pesos y mesuras com marca la llei, no convé, perque'l *Xanguet* trova que don més ferho ab els del sistema antich, com que son més curts... y després no hauria servit per res tenir per mestre, durant vuit anys, a n'en *Panxa-ampla*, si mostressim ara esser personas conscients y capassos de fer prevaléixer els nostres drets, y no's deixessim robar y llevar la pell de l'esquena. *Xanguet*: ¿Oy, que no convé aixó dels pesos?

També tenim un concejal sucú-lista, es director d'una cooperativa qu'en dos anys pert lo 83 per 100

La reconquesta del Paralelo

Santiago Lluch empaytant els moros del Paralelo

y'ls treballadors, en paga, lo fan concejal, y'n fabrica y ells badallan; no fa anar el seus noys á estudi perque diu que's te de buscar un mestre com en *Panxa-ampla*, sense cap ni ventre, y aixis no tindrá de pagar; es á dir: tenim un ajuntament com el bombo de la sala del cassino, que se desglossa per tot, y es que'l *Xanguet* també es el mamarratxo qui presideix el cassino; y es qu'aquest infelís es pensa qu'encara som á n'el temps que'l seu pare enviaba als republicans á la Carraca. ¿No es veritat, Palet, y'l poble sense memoria?

UN VEHÍ.

14 Octubre 1904.

Sallent

Sr. Director de LA TRALLA.

Llegint en un periódich la descripció d'un enterró hi trobarem l'apologia dels vius, faltanthi la següent anyadidura:

No hi assisti la Corporació municipal de gran gala perque'ls *Governos de la República* no'n gastan d'aixó de capellans.

Negre republicà de camama, aunque la mona se vista de seda, mona se queda.

No'n parlarém cap més dia de vosté perque seria donarli massa importancia, pero perque'l públich se fassi cárrech de las sevas disposiciones pera'l bé de la població traduirem aquest retall de conversa:

—El Verí fa mal d'ulls en aquella casa.

—Sí, ja sé que robará lo que podrà, pero mentres mengi no'ns mourá fressa ab las classes obreras; encara 'n gastará menys qu'en Pepet Porque-ras.

—Es á dir, que pera administrar la població han de posar gent d'aquesta calanya?

—El poble no hi veu: paga y calla.

—Vaja, noy, el teu cap era fet per un pom d'es-cala.

XURRIACAIRE

Octubre de 1904.

Tarragona

Sr. Director de LA TRALLA.

Ens trobem en una població ahont hi ha molta bruticia y's necessitan molts cops de tralla pera poguer xurriacarlos y posarlos allá ahont 'ls hi correspon.

Es el cas que tenim un sabaté dins de la Casa Comunal que tenia una pobra botiga que li donava molts mals de cap, pero com que's un home de molta conciencia, debía dir: *Vamos*, tots los que van dintre la Casa ne surten molt tips.

Y tal dit, tal fet: presenta la seva candidatura, gasta lo poch que tenia y surt regidor.

L'home era molt actiu y me'l varen fer alcalde de R. O. en temps d'en Sagasta, y com qu'era molt liberal va dir als quartets que hi havia dintre la caixa:

—Aquí dintre la caixa hi esteu molt oprimits; valdrá més qu'us dongui llibertat.

Al endemà, ó sigui de la noche á la mañana, varen trobar un forat, després una caixa oberta, y era que'ls quartos, d'agrahiment, varen fugir á casa del seu llibertador.

Al cap de poch temps que'ls tenia empresonats pensá: «Jo los vaig treure perque no tenian llibertat, donchs es menester que'n tinguin, puig fora fácil que estant aquí s'enfadessin y fugissin».

Al cap d'una temporada posá una botiga de *varios géneros*, escanyant á tots los pobres treualladors.

Es lo qu'ell pensava: *por algo soy liberal*, perque aquest senyor, si no ho saben, quan té ocasió parla sempre l'*harmoniosa*, y tot perque'ls municipals li varen ensenyar quan era alcalde.

Per avuy prou. Un altra dia ja veurém del modo que feya trevallá y'ls jornals que donava.

Aquest trallaire, senyor sabaté á tothom dirá qu'us diheu Malé.

TRALLAIRE

9 de Octubre de 1904.

Monistrol de Montserrat

Sr. Director de LA TRALLA.

Al escriurer las presents ratllas, cregui, Sr. Director, que no las tinch totas y sento dins de mi un pressentiment temible y malélich que'm te esmaperdut y atuit á la vegada, pensant que un servidor, el RECADER MONISTROLÀ, el mellor dia caygui en mans d'algun Jach el... Putiner, y fassi de ma esportuguida persona, nada menos que carn de mandonguillas ó tastet pera la maynada: y sino, probas al canto:

Un dia de la present semana, el corresponsal de *La Veu de Catalunya* feu fixar en els llocs de costum uns cartells, anunciadors dels regalos que l'esmentat diari fará á n'els seus subscriptors per Nadal. A la matinada següent estavan inteligibles á causa d'un *barnisatie* de color de gos com fuig, Degut sens dupte á la má d'un pintor de *broxa-gorda*. Devant d'un acte tant heroich, portat á cab en plena nit, sense més companyia, tal vegada, que una olla ó més ollas, y veyent la inmodestia de l'olla... dich de l'autor, que de segur desitja amagar son nom, perque demostra ser molt civilisat, demócrata y defensor de totas las llibertats... d'embrutar, etc., etc., no puch menos d'escamarme y si ve, arreconat y amagat pera que ningú ho senti, cridar interiorment: ¡Braaavo! ¡Arriba, valientes! ¡Que'n va deixar el rey Herodes!

Y ara ve'l bo del meu espatarrament: he sapigut que, congregats y compactes com una pinya, una colla de republi... ganas han jurat y perjurat acabar ab els periódichs catalanistas com *La Veu de Catalunya*, ¡Cu-cut! y LA TRALLA, pero sobre tot LA TRALLA y'ls seus propagadors, y com que per poch se comensa, temo que lo dels cartells sigui la batalla precursora de la grrran que volen lliurar contra nosaltres, y justament ara que comensa'l públich á demanar TRALLAS, qu'es un gust, perque ha probat que te bon tremp per fuetejar sens compassió á n'els enemichs de Catalunya y tot lo nostre, seria llástima vingués un daltabaix.

De tota manera, lo que puch assegurarli, es que á no tardar gayre anirán de baixa els paperots com *La putinera*, *La Toca Campanas* y *Esquellots de poca latxa*.

Octubre 1904.

RECADER MONISTROLÀ

Cartera de Comunicacions

Fritz.—Prou me'n recordo y en aquet número hauria anat «A n'en Joseph Batista» si no hagués anat el que'ns envia.

Obrer desenganyat.—Anirá.

E. R. de Vidreras.—La nina fa molt bé y nosaltres fem lo mateix.

N. M. Man-esa.—Fassi vosté una carta rectificancho, si li plau.

J. P. R. Olot.—Si senyor Ja es posada la dedicatoria.

¡Atenció! ¡Atenció! ¡Atenció!

Está á punt de escabtxarse la humorada

EN LERROUX PER DINS

escrita en vers per en PEP DE LA TRALLA

y aixó vol dir que preguém als nostres corresponsals que fassin las demandas com mes aviat millor que sino resultarà com els diners de la Casa del Pueblo, no n'hi haurá per qu'n voldrá.

Imp. LA RENAIXENSA, Xuclá, 13, baixos